

Academia Bârlădeană

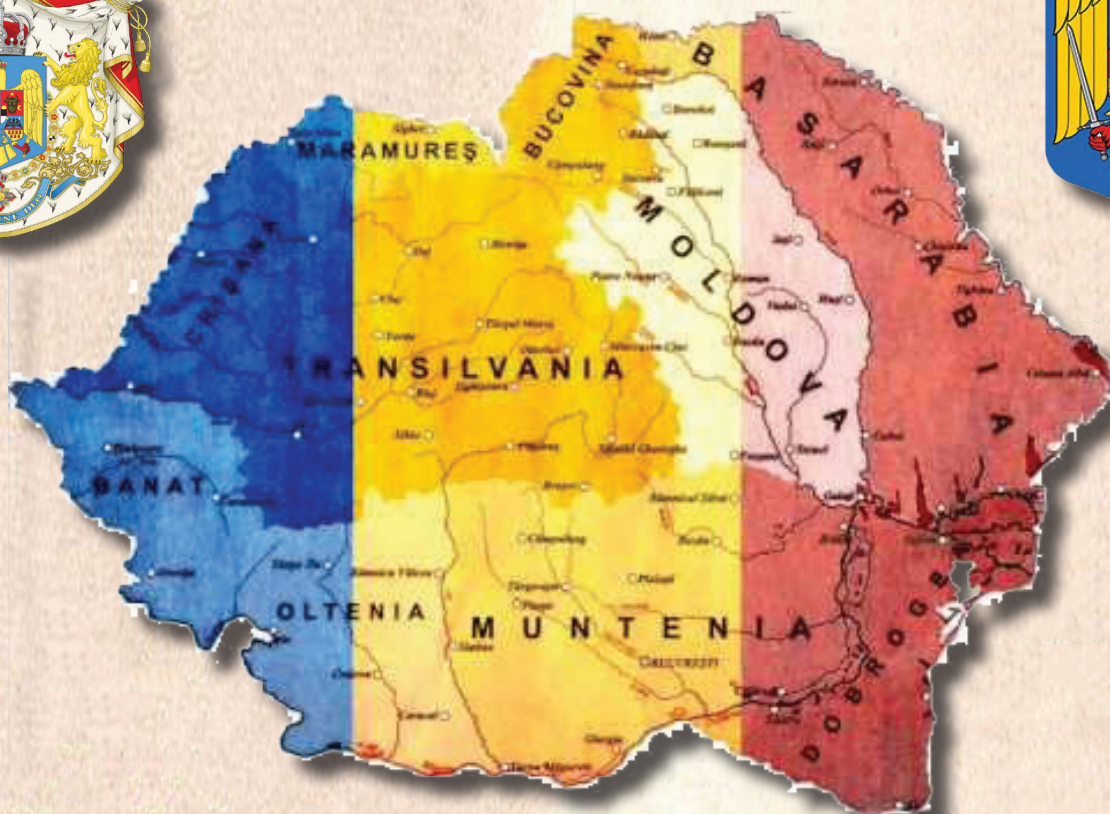
Anul XXIV, 4(73), Trimestrul 4, 2018

Revistă editată de
Societatea literar-culturală
Academia Bârlădeană

Președinte de onoare:
C. D. Zeletin
Președinte: Elena Monu

România Mare 100

„Cei care v-ați născut în hotarele României de azi (...), aduceți-vă aminte de părinții voștri care au trăit în cea mai frumoasă Românie din câte pot fi închipuite.”

Din Mesajul M. S. Regele Mihai I
la împlinirea a 74 de ani de la Marea Unire

CUPRINS

• Ramona Elena CHIȚIGA , <i>România Mare – împlinire a poporului, prin elitele sale (II)</i> 3	• C. D. ZELETIN , <i>Caseta gândurilor gnomice</i> 20
• „Regina Maria a României” 5	• Ion N. OPREA , <i>C.D. Zeletin - primul Cetățean de Onoare al comunei natale, Răchitoasa</i> 20
Învățătorii neamului prezenți și în Linia I a frontului:	• Ioan DĂNILĂ , <i>Un geniu loci al județului Bacău</i> 21
• Adriana BALAN-ROTARU , <i>Un destin exemplar pentru secolul XX: Ioan Balan</i> 6	• C. D. ZELETIN , <i>Mesaj și scrisoare de mulțumire</i> 22
• Constantin ZUGRAVU , <i>O întâlnire cu Vintilă Brătianu</i> 10	• Prof. Nicolae DINA , <i>Ion N. Oprea - o viață închinată cunoașterii</i> 23
• Scriitori români în Primul Război mondial. Perpessicius 12	Poezii de: Adrian VOICA , Gheorghe NICULESCU , Luminița COJOACĂ , Gheorghe ENĂCHESCU , Nelu DUMBRAVĂ 25-26
• Ilie I. MIREA , <i>România, România</i> 13	Proză:
• Ioan S. NENIȚESCU , <i>Țara mea</i> 14	• Petruș ANDREI , <i>Creangă prin Europa de Vest (II)</i> ... 27
• Pr. Nicolae DASCĂLU , <i>Centenarul Marii Uniri la „Academia Bârlădeană”</i> 14	• Teodor OANCĂ , <i>Referat</i> 28
• Elena MONU , <i>Personalități bârlădene. Theodor G. Emandi, om politic și diplomat</i> 15	• Elena POPOIU , <i>Încă un Praf la statuie... Sau când efemeritatea încearcă să devină eternitate</i> 29
• Simion BOGDĂNESCU , <i>„Basarabia eminesciană” în viziune codreniană</i> 17	• Vasile CÂRCOTĂ , <i>Toponime din intravilanul Bârladului</i> 30
• Centenar Ion CHIRICUȚĂ 18	• Viorel RÎMBOI , <i>Pe urmele marelui geograf și patriot român, Simion Mehedinți, la 150 de ani de la naștere</i> 31
• In memoriam Cristian SIMIONESCU 19	

VIATA ACADEMIEI (septembrie-decembrie 2018)

Sâmbătă, 29 septembrie 2018, ora 10.30, ordinea de zi a primei noastre reuniuni de toamnă a cuprins: 1. Expunerea Elenei Monu cu titlul „Case istorice din Bârlad”, temă înscrisă în Programul UNESCO, sub genericul „Zilele Patrimoniului”; 2. Lansarea revistei „Academia Bârlădeană” nr. 3(72)/ 2018. A devenit o tradiție în activitatea noastră organizarea, la mijlocul lunii septembrie, a unei reuniuni consacrate caselor istorice ale Bârladului – clasate sau neclasate – dar și personalităților acestor locuri. Pentru expunerea de astăzi, Elena Monu a ales patru astfel de case. Dintre ele, două sunt demolate. Prima, care a ființat chiar pe locul actualului sediu al Societății

noastre, a fost construită, la începutul secolului trecut, de familia boierească Udrea. Prin înrudirile numeroase ale proprietarilor, casa a fost frecventată de personalități locale și naționale. În aceeași situație se află clădirea

Elena Monu prezintă imagini ale caselor istorice din Bârlad.

fostei Școli de meserii, construită pe locul actualei Săli de sport a orașului, instituție școlară unde a învățat, apoi a predat sculptorul Marcel Guguianu; tot aici funcționase, între anii 1888–1898, Școala Profesională de Meserii „Manolache Costache Epureanu”. Elena Monu a vorbit în continuare despre casa, existentă încă, dar nelocuită, de pe strada M. Kogălniceanu nr. 4, construită de bancherul Ion Dumitrescu și soția lui. Pe aceeași stradă se află imobilul înălțat, la sfârșitul secolului al XIX-lea, de Theodor Cerchez, cel ce a urmat doctorului Constantin Codrescu la conducerea Spitalului „Bârladul și Elena Beldiman”; în prezent, aici funcționează Școala de Muzică „N.N. Tonitza”. Prezentând proaspătul număr, foarte dens, al revistei „Academia Bârlădeană”, Elena Popoiu menționează grupajul de articole consacrate Centenarului Marii Uniri: o incursiune în istoricul evenimentului, realizată de prof. Ramona Chițiga, o pagină memorialistică a lui Nichifor Crainic cu referire la Bârladul anilor de război, studiul prof. Gh. Buzatu despre Nicolae Iorga, un fragment din romanul „Simfonia morții” al scriitorului bârlădean George Cornea (pseudonim al lui Gh. I. N. Popa), restituit memoriei de fidelul nostru colaborator din Câmpulung Muscel, Sterian Pricope.

Participanți la reuniunea din 29 septembrie; în chenar, revista „Academia Bârlădeană”.

- continuare în pagina 34 -

RAMONA ELENA CHIȚIGA

ROMÂNIA MARE – ÎMPLINIRE A POPORULUI, PRIN ELITELE SALE

(urmare din numărul trecut)

În **Transilvania**, mișcarea pentru autodeterminare a avut un caracter popular mai accentuat, bucurându-se de adeziunea unanimă a populației românești. De asemenea, sprijinul pentru unire a venit și din partea emigrației românești din vestul Europei, în toamna anului 1918 formându-se la Paris Consiliul Național pentru Unitatea Românilor, recunoscut de guvernele francez, englez și italian, ca reprezentant al tuturor românilor.

În provincie, rolul fundamental a revenit Partidului Național Român și Partidului Social Democrat, cele două forțe politice care și-au reluat activitatea și care au redactat Declarația de la Oradea din 29 septembrie 1918, prin care au anunțat oficial hotărârea de autodeterminare. Prevederile esențiale vizau libertatea națiunii, asumarea suveranității națiunii în teritoriul său național, separarea politică de Ungaria și plebiscitul. Citită de Alexandru Vaida Voevod, Declarația era adresată Parlamentului Ungariei și avea valoarea unei declarații de independență.

Centrul de coordonare a mișcării naționale din Transilvania a devenit Consiliul Național Român Central, format la 18 octombrie 1918 ca organ politic unic al românilor din provincie, constituit din câte șase membri din cele două partide. După modelul acestui organism, în perioada următoare s-au format în întreaga Transilvanie consilii și gărzii naționale locale, care au preluat controlul politic și administrativ. În perioada 13 – 14 noiembrie 1918 au fost purtate tratative la Arad cu reprezentanții guvernului maghiar, după ce, la 9 noiembrie, C.N.R.C. adresase acestuia un ultimatum, prin care cerea "întreaga putere de guvernare". Membrii guvernului maghiar au recunoscut organismele politice românești, însă au fost de acord doar cu autonomia Transilvaniei. Acest aspect îi determină pe oamenii politici români să intensifice acțiunile pentru realizarea unirii, astfel încât C.N.R.C. adresează opiniei publice internaționale, la 5 noiembrie 1918, manifestul "Către popoarele lumii", prin care o informează că unirea Transilvaniei cu România este voința întregii națiuni române¹: " *Națiunea română din Ungaria și Transilvania a declarat voința sa de a se constitui în stat liber și independent...Națiunea română din Ungaria și Transilvania nu dorește să stăpânească asupra altor neamuri...prin ființa sa este întruparea democrației celei mai desăvârșite. Pe teritoriul său strămoșesc națiunea română este gata a asigura fiecărui popor deplină libertate națională și organizarea sa în stat liber și independent o va întocmi pe temeiurile democrației, care va asigura tuturor indivizilor aflători pe teritoriul său egalitatea condițiilor de viață...*"¹⁹ De asemenea, la 7 noiembrie 1918 a fost publicat textul convocării, la Alba Iulia, a Adunării Naționale a Românilor, pentru data de 1 decembrie. La Adunare, care a avut caracter plebiscitar, au participat peste 100.000 de oameni și 1228 de delegați aleși. Adunarea a fost deschisă de Gheorghe Pop de Băsești, iar Vasile Goldiș a citit Rezoluția Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia. S-a format Marele Sfat Național, cu rol legislativ, sub conducerea lui Gheorghe Pop de Băsești și Consiliul Dirigent, cu rol executiv, condus de Iuliu Maniu, ca organe de conducere în Transilvania.

Una din puținele fotografii păstrate din timpul Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia, din 1 Decembrie 1918, realizate de Samoilă Mârza (1886 - 1967), ajuns „fotograf al Unirii”.

Prin Decretul nr. 3631 din 11 decembrie 1918, regele Ferdinand ratifica unirea Transilvaniei cu România².

Rezoluțiunea Adunării Naționale de la Alba Iulia din 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918

I. Adunarea Națională a tuturor Românilor din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, adunați prin reprezentanții lor îndreptățiți la Alba-Iulia în ziua de 18 Noiembrie/1 Decembrie 1918, decretează unirea acelor români și a tuturor teritoriilor locuite de dânsii cu România. Adunarea Națională proclamă îndeosebi dreptul inalienabil al națiunii române la întreg Banatul cuprins între râurile Mureș, Tisa și Dunăre.

II. Adunarea Națională rezervă teritoriilor sus indicate autonomie provizorie până la întrunirea Constituantei aleasă pe baza votului universal.

III. În legătură cu aceasta, ca principii fundamentale la alcătuirea noului Stat Român, Adunarea Națională proclamă următoarele:

Deplină libertate națională pentru toate popoarele conlocuitoare. Fiecare popor se va instrui, administra și judeca în limba sa proprie prin indivizi din sânul său și fiecare popor va primi drept de reprezentare în corpurile legiuitoare și la guvernarea țării în proporție cu numărul indivizilor ce-l alcătuiesc.

Egală îndreptățire și deplină libertate autonomă confesională pentru toate confesiunile din Stat.

Înfăptuirea desăvârșită a unui regim curat democratic pe toate tărâmurile vieții publice. Votul obștesc, direct, egal, secret, pe comune, în mod proporțional, pentru ambele sexe, în vârstă de 21 de ani la reprezentarea în comune, județe ori parlament.

Desăvârșită libertate de presă, asociere și întrunire, libera propagandă a tuturor gândurilor omenești.

Reforma agrară radicală. Se va face conscrierea tuturor proprietăților, în special a proprietăților mari. În baza acestei conscrieri, desființând fidei-comisele și în temeiul dreptului de a micșora după trebuință latifundiile, i se va face posibil țăranului

să-și creeze o proprietate (arător, pășune, pădure) cel puțin atât cât o să poată munci el și familia lui. Principiul conducător al acestei politici agrare e pe de o parte promovarea nivelării sociale, pe de altă parte, potențarea producției.

Muncitorimea industrială i se asigură aceleași drepturi și avantagii, care sunt legiferate în cele mai avansate state industriale din Apus.

IV. Adunarea Națională dă expresie dorinței sale, ca congresul de pace să înfăptuiască comuniunea națiunilor libere în așa chip, ca dreptatea și libertatea să fie asigurate pentru toate națiunile mari și mici, deopotrivă, iar în viitor să se elimine războiul ca mijloc pentru regularea raporturilor internaționale.

V. Românii adunați în această Adunare Națională salută pe frații lor din Bucovina, scăpați din jugul Monarhiei austro-ungare și uniți cu țara mamă România.

VI. Adunarea Națională salută cu iubire și entuziasm liberarea națiunilor subjugate până aici în Monarhia austro-ungară, anume națiunile: cehoslovacă, austro-germană, iugoslavă, polonă și ruteană și hotărăște ca acest salut al său să se aducă la cunoștința tuturor acelor națiuni.

VII. Adunarea Națională cu smerenie se închină înaintea memoriei acelor bravi români, care în acest război și-au vărsat sângele pentru înfăptuirea idealului nostru murind pentru libertatea și unitatea națiunii române.

VIII. Adunarea Națională dă expresiune mulțumirii și admirațiunii sale tuturor Puterilor Aliate, care prin strălucitele lupte purtate cu cerbie împotriva unui dușman pregătit de multe decenii pentru război au scăpat civilizațiunea de ghiarele barbariei.

IX. Pentru conducerea mai departe a afacerilor națiunii române din Transilvania, Banat și Țara Ungurească, Adunarea Națională hotărăște instituirea unui Mare Sfat Național Român, care va avea toată îndreptățirea să reprezinte națiunea română oricând și pretutindeni față de toate națiunile lumii. În sfârșit, Vă rog să le primiți aceste rezoluțiuni și închei cu aceea, că legătura sfântă a celor 14 milioane de Români ne îndreptățește azi a zice: „Trăiască România Mare!”³

Ziua de 1 Decembrie nu celebrează Unirea Transilvaniei cu România – cum se pretinde câteodată în mod grăbit – ci chiar formarea României întregite, în urma tuturor actelor din 1918 (Unirea Basarabiei, a Bucovinei, Transilvaniei, Banatului, Crișanei și Maramureșului). De la 137 000 km pătrați, România a ajuns la 296 000 de km pătrați. Cine cu cine s-a unit? România mică s-a unit cu celelalte Românii ca să formeze România deplină. Unirea s-a făcut prin conștientizarea popoarelor, în măsura în care s-a putut. Marea parte a românilor au dorit unirea, fiindcă ei au fost educați în acest sens de către elitele intelectuale, politice și religioase. Marele merit al românilor a fost acela că au avut o elită responsabilă, conștientă de rolul său, activă și viguroasă. De altminteri, nu numai românii gândeau așa în acei ani.

Actele de voință populară din 1918 au fost în conformitate cu interesele popoarelor ceh, croat, polonez, român, sârb, slovac, sloven etc., fiind primite cu simpatie de către aceste popoare. Dată fiind mentalitatea de popoare imperiale, inoculată de-a lungul secolelor, au trăit mari frustrări popoarele german, maghiar și austriac. În Ungaria, pe fondul acestei atmosfere apăsătoare, guvernele de după 1918-1920 au desfășurat o propagandă revizionistă fără precedent, deplângând pierderea a „două treimi din teritoriu și din populație”, fără menționarea faptului că aceste „pierderi” se refereau la provincii și țări istorice în care ungurii se aflau în minoritate. Oricum, se vede clar că românii și România nu au făcut nimic ilegal și nedemocratic în 1918 (la nivelul democrației de atunci), din moment ce

deciziile lor de la Chișinău, de la Cernăuți și de la Alba-Iulia au fost aprobate, ratificate, recunoscute de către marile puteri⁴. Mai mult, comunitatea internațională a apreciat actul de voință națională a românilor, formulat în anul 1918, și a recunoscut realitățile decise de români. Atunci când a fost posibil, mai ales în Bucovina, dar și în Basarabia și Transilvania, minoritățile au fost întrebate, iar unii membri ai lor au și susținut apartenența la România. Insinuarea că numai un grup de intelectuali a impus unirea este ridicolă. Mai întâi, este o jignire la adresa masei de intelectuali români care au militat sincer pentru actul unirii. În al doilea rând, nu este nimic neobișnuit ca poporul să fie condus de elite și să le urmeze. Românii ardeleni au fost condamnați de asupritorii lor să nu aibă în fruntea lor lideri politici și economici puternici, ci, până târziu, doar preoți și dascăli, adică intelectuali ieșiți din sânul lor și apropiați de ei. Dar ei – românii ardeleni – nu au rămas nicio clipă fără elite, și aceasta le-a fost salvarea. Decenii la rând, înainte de unire, preoții și dascălii nu-și încheiau slujbele, respectiv lecțiile, fără să spună adunărilor în care vorbeau că „soarele românilor la București răsare”. Este de ajuns să fie urmărite documentele existente, rapoartele autorităților, procesele verbale ale ASTREI, protocoalele partidelor politice, asociațiilor profesionale, școlilor etc. pentru a dovedi cum s-a pregătit unirea de jos în sus și din cele mai sofisticate și savante cercuri academice până la nivelul satelor. Este clar că intelectualii au stimulat unirea, că i-au conștientizat intens pe oameni în spiritul unirii, că i-au convins de binele care avea să vină, dar cine poate să condamne acest lucru și de ce? Lozinca elitei ardeleni de atunci a fost: „Țineți cu poporul, ca să nu rătăciți!”. Prin urmare, conducătorii, desprinși din popor, se ghidau după aspirațiile poporului, le justificau și le susțineau, iar poporul își urma conducătorii. Nici căile alese de popor (grupuri mari de oameni) nu erau infailibile, dar elitele și plebea, cel puțin din 1848 până la 1918, au mers concordant.

Sărbătoarea Națională a României nu jignește pe nimeni, ci doar cinstește cea mai mare împlinire națională a românilor din toate timpurile⁵.

Note :

1. Keith Hitchins, *op. cit.*, p. 315.
2. *Idem*, p. 316.
3. Bogdan Murgescu, *op. cit.*, p.284.
4. Ioan Aurel Pop, *Fascinația Marii Uniri din 1918*, în „Făclia, ziar independent de Cluj”, noiembrie 2017.
5. *Ibidem*.

1 Decembrie 1918, Alba Iulia: P.S.S. Episcopul Gherlei, dr. Iuliu Hossu, dă citire Hotărârii Constituantei (Foto: Samoilă Mârza).

„REGINA MARIA A ROMÂNIEI“*

Acesta este titlul unui articol pe care d. Ottokar Czernin (N.R. diplomat și om politic austriac, 1872–1931), fostul ministru austro-ungar, la 1918, în București, l-a scris despre Suverana noastră, cu ocazia morții Regelui Ferdinand I. Articolul poate fi tendențios în unele părți și chiar nedrept în altele. Este, totuși, extrem de interesant pentru istoricii de mâine și de aceea îl publicăm. Iată ce scria d. Ottokar Czernin în „Neue Freie Presse“:

„România avea libertatea, între 1914 și 1916, să aleagă între a intra în război sau a rămâne departe de el. După o îndelungată ezitare, a ales intrarea în război deoarece vroia să se folosească de împrejurarea aceasta pentru a-și realiza visul de întregire. Și s-a văzut apoi că ea a realizat acest vis, cu toate că armatele aruncate în lupte fuseseră învinse.

România și-a atins țelul grație fericitului eveniment că aliații săi au avut victoria finală și faptului că la București se găsea pe tron o femeie care a avut destulă putere sugestivă spre a parveni a insufla poporului Ei, bărbatului, guvernului și generalilor, puterea de a învinge vremurile grele pe care le trăia micul Stat de la Dunăre.

Nu armata română, ci diplomația română a învins, iar în ce privește conducerea acestei diplomații, ea nu se afla în mâinile ministrului de externe de pe atunci, d. Porumbaru – un nume pe care nici un om nu-l cunoaște – ci numai în mâinile Reginei.

Potrivit Constituției, Regina României nu are nici cea mai mică influență în politică; Ea nu are dreptul să se amestece în hotărârile consiliului de miniștri, și faptul că a izbutit, totuși, să facă aceasta a fost o dovadă de mare forță și iscusință din partea Sa. Omenirea a mai avut un exemplu similar, în defunctul Eduard al VII-lea, care, ca principe de Galles, a schimbat, prin opera lui diplomatică, fața lumii, deoarece faimoasa încercuire a Germaniei a constituit o operă ce i-a aparținut personal.

Regina Maria cu siguranță că în toată viața ei nu s-a gândit niciodată să câștige într-un război cu Austro-Ungaria provincii noi și nici nu a visat că va putea să ia Rusiei Basarabia; ceea ce gândea mereu – și aceasta nu era deloc original, ci, după exemplul tuturor politicienilor din țara Ei – a fost să-și mărească Patria pe cale pașnică.

Odată cu izbucnirea războiului, lucrurile s-au schimbat și ideea de înfăptuire a României Mari să se facă cu forța câștiga din ce în ce mai mult teren. Cât o privește pe Regina Maria, asupra Ei a influențat și faptul că, fiind de origine engleză, se simțea de multe ori într-o situație grea când se vedea forțată să-și manifeste simpatiile pentru Germania.

În timp de pace, această disonanță nu se evidenția atât de mult ca după izbucnirea războiului, și astfel Regina a trecut în fruntea partidului care cerea războiul contra Germaniei. E hotărât lucru că, fără influența Reginei Maria, România nu ar fi intrat niciodată în război. ACEASTĂ FEMEIE A FOST SINGURUL OM BĂRBAT ÎN TOATĂ ȚARA, CARE A ÎNȚELES CĂ ÎN VIAȚĂ NIMIC NU SE POATE CÂȘTIGA FĂRĂ RISCURI ȘI ÎNDRĂZNEALĂ. EAA FĂCUT TOT CE A PUTUT PENTRU A PUNE CAPĂT POLITICEI DE TĂRĂGĂNEALĂ A GUVERNULUI ROMÂN.

Acțiunea Reginei Maria era o rupere pe față a tratatului, o imoralitate rece, dar era cel puțin expresia curajului. Când catastrofa părea – pentru un moment – inevitabilă, singură Regina și-a dublat forțele, fiind sufletul poporului Ei.“

Am păstrat în sertarul meu, mai mult de un an și jumătate, articolul pe care-l public azi. Cred că acum, când scrisul meu nu mai angajează nici un partid politic și nici chiar alte persoane decât pe-a mea, pot da la iveală afirmațiile contelui Czernin, deși nu le împărtășesc pe alocuri. Fac aceasta fiindcă m-a impresionat

profund constatarea unui diplomat că Regina noastră, chiar prin nesocotirea literei Constituției, a putut, la un moment dat, să schimbe fața lumii. Norocul a ajutat-o să se întâmple așa și nu interesează dacă s-ar fi putut întâmpla și altcumva...

Regina Maria și-a văzut visul împlinit așa că poate, pe viitor, să se gândească și la Constituție.

M.B. (Mihail Burillianu)

*Articol apărut în *Ordinea* nr. 10, București, miercuri, 2 iulie 1930, p. 1.

MIRCEA DEM. RĂDULESCU

CRED ÎN UNIREA CEA SFÂNTĂ

*Țară de holde și vis, mândră'nflorită livadă,
Țară aleasă'ntrre țări, deapururi a noastră tu ești...
Măndre's fecioarele tale și mâinile lor de zăpadă
Pânze de nea înfloresc ca zânele dragi din povești.*

*Holdele tale sunt valuri de aur topite de soare,
Viile tale – podoabe de purpură și chihlimbar,
Apele tale, fâșii de argint și doiniri de izvoare,
Văile tale – comoară de daruri pe-un antic altar.*

*Țară aleasă'ntrre țări, țară de lanuri bogate,
Țară de șoimi și de brazii, cred în renașterea ta...
Cred în hotarele tale cu os de Voevozi însemnate:
Nici o fărâmbă de brazdă din ce-avem mai scump, nu vom da!*

*Moldova lui Ștefan cel Mare, Ardealul întreg, Bucovina,
Sânge din sângele tău, un trup fac și-un singur avânt...
Cred în unirea cea sfântă, cum cred în Christos și-n lumina
Soarelui care dă rod și floare acestui pământ.*

*Umbrele marilor morți veghează'n argint de icoane,
Jertfa vitejilor tăi, flori roșii aprinde'n dumbrăvi...
Cred în mărețul tău cântec cu ritmuri de roți și ciocane:
Imnul izbânzilor tale ce-și cântă dreptatea spre slăvi...*

*Ferdinand, Cuza, Mihai, cu umbrele lor ne veghează:
Criptele lor sunt dovezi pe pământul cu'adânci sângerări...
Cred în altarul tău veșnic, cum cred în a cerului rază,
Țară aleasă de Domnul să fii cea mai mândră'ntrre țări!*

Poezie publicată în *Universul*, 1936.

N. R. Ambele texte ne-au fost trimise de dl. **Mircea COLOȘENCO**. Portretul lui Mircea Dem. Rădulescu este din volumul „Victor Ion Popa. Artistul și criticul plastic”, Editura Sfera, Bârlad, 2015.

ÎNVĂȚĂTORII NEAMULUI PREZENȚI ȘI ÎN LINIA I A FRONTULUI

Întâi de toate i-au învățat pe copii – părinții noștri – istoria și iubirea de neam. Au predat istoria în forme simple și mișcătoare, care au mers la inimile celor mici; istoria cu adevărul prezentat în esența lui, în forme simple, accesibile, ușor de primit de către mințile și sufletele în formare. S-au dus pe front și au trăit războiul cu gândul la marea împlinire a Unirii tuturor românilor. Au lăsat pagini de jurnal, scriindu-le în nume propriu dar și al celor aflați alături în tranșee, în spitale sau în lagăre de prizonieri.

Aceste memorii ale învățătorilor trebuie pe mai departe descoperite în arhivele de familie, publicate și cultivate. Găsim în ele ochiul profesionist căutând în miezul problemelor, unind privirea obiectivă cu judecata etică și trăirea emoțională. Găsim, mai ales, în ele locuțiuni și formulări patriotice, grav distorsionate sub dictatura comunistă și pe care epoca noastră le neglijează.

Două astfel de voci/condeie au aparținut lui **Ioan Balan** și **Constantin Zugravu**, amândoi învățători născuți în sate ale județului Vaslui, și, deloc surprinzător, amândoi fii de preoți. Amintim că școala românească, venind odată cu inițierea spiritual-creștină, s-a încheat pe lângă biserici, iar primii ei învățători au fost preoții.

ADRIANA BALAN-ROTARU

UN DESTIN EXEMPLAR PENTRU SECOLUL XX: IOAN BALAN (1896 – 1960)

Pe bunicul meu, Ioan Balan, nu l-am cunoscut, eram prea mică. Îmi aduc aminte vag de un bătrân subțire, cu ochi pătrunzători, care a intrat deodată în casă, în vreme de iarnă, scuturându-și promoroaca de pe haina neagră și de pe căciula de astrahan. Pe urmă a murit, a fost prima înmormântare la care am participat, alături de vărul meu, Sorin.

L-am descoperit recent pe Ioan Balan, citindu-i Jurnalul de front. De data asta rolurile s-au inversat. Eu sunt bunică, iar el este un tânăr de 18 ani, care abia a absolvit Școala Normală și a făcut cunoștință cu moartea, suferința, foamea și frigul. S-a dus la război cu curaj și cu dragoste de țară.

Jurnalul reconstituie, zi de zi și ceas de ceas, cu o precizie impresionantă, viața lui de pe front, din spital și din lagărele nemțești, între 4 august 1916 și 20 iunie 1918, adică aproape doi ani.

S-a născut în satul Giurcani (comuna Găgești, județul Vaslui), unde tatăl său, Vasile Balan, era preot. În 1916 a absolvit Școala Normală din Bârlad. Școlile Normale din Iași și Bârlad aveau drept model prestigioasa École Normale din Paris. Ele au fost create pentru a pregăti serii de învățători menite să răspândească lumina cărții în satele și orașele țării și să contribuie la ridicarea lor social-economică.

La 4 august 1916, în vila Vintilă Brătianu din București, a avut loc în secret semnarea Convenției între România și cele patru mari puteri reprezentate de Rusia, prin care s-a stabilit data intrării României în Primul Război Mondial.

În aceeași zi, tânărul Ioan Balan a fost mobilizat să se prezinte la Regimentul 56 Infanterie de la Fălticeni. După un marș epuizant, mergând câte 60 km pe zi prin păduri și

Învățătorul Ioan Balan

terenuri accidentate, sublocotenentul Ioan Balan a trecut Carpații cu regimentul său, făcând parte dintre cei care au eliberat Ardealul.

În ziua de 15/28 august 1916, batalionul II, din care făcea parte, s-a îndreptat către granița cu Ungaria.

Atunci cu sufletul plin de bucurie, cu pieptul deschis și cu un strigăt de „Trăiască România Mare!” ne-am îndreptat și noi pe Valea Negrișoarei spre poalele Muntelui Budacu...În noi fierbea sângele că nu ajungem cât mai degrabă. Așa că am trecut peste frumusețile naturale și la ora 4 fără un sfert p.m. am făcut primul pas de la graniță în Ardeal [...]

[...]și așa ne continuăm drumul tot pe la poalele muntelui Țibleș; aici găsim de astă dată la hotar un fier mare pe o movilă care însemna hotarul. Aici (la acest fier)

camaradul meu, sublocotenent N. Stoleru scoate 4 sticle cu bere pe care le luase din satul Bilbor...ciocnim cu toții, bem berea și stricăm sticlele de acest fier zicând ca întreg hotarul să fie sfărâmat și risipit cum s-au sfărâmat sticlele și risipit bucățile; apoi se pun 3 soldați și sapă pământul, iar fierul e dus și aruncat într-o râpă...

Și-au continuat înaintarea în Transilvania:

3/17 Oct. 1916 :

[...] Când am ajuns la șosea, Comp. VII era respinsă de pe deal, până în vale jos. Imediat noi din Comp. VIII am trecut șoseaua cu cele două plutoane, le-am răspândit în poziție de

tragere și înaintăm cu restul din Companie pe flancul stâng. Foc de artilerie repede am văzut, de clocotea valea. ...Mă credeam în fundul infernului, nu se mai auzea nici o comandă, numai pocnete și vâjâituri de gloanțe. Mai în dreapta și stânga, mai în apropiere câte un Văleu! de la vreun soldat căzut rănit. În ploaia aceasta de gloanțe înaintăm noi atacând și gonim un batalion care venise contra unei companii. Facem atunci prizonieri vreo 35 soldați, cu 2 locotenenți și un sublocotenent, toți unguri. După ce ocupăm poziția căutăm să-i urmărim. Când ne coborâm de pe poziție se rupe legătura cu Comp. VII. Flancul stâng care era format din Comp. VIII s-a îndepărtat prea mult, făcând ocolire spre dreapta ca să-i învâluie pe unguri....Prin ruperea legăturii la un moment dat mă văd singur, neavând în dreapta și-n stânga nici un soldat. O parte rămăsese cu Comp. VII pe poziție, ceilalți se țineau de flancul stâng care se îndepărtase prea mult. Așa că eu am rămas singur. Merg eu așa printre cioate de copaci tăiați, văd deodată înaintea mea un grup într-un mic adăpost. De o parte și de alta erau niște brăduleți între care era o mitralieră. Se puteau vedea numai vreo 8 oameni. Unul dintre ei cu barbă, îmi făcea semn cu mâna că se predau. Eu m-am gândit că e o cursă și m-am apropiat la vreo 10-12 m. de ei. Când zăresc pe marginea adăpostului, la un capăt, un ungur ce întinde arma spre mine și mă somează să las arma jos și să mă predau. Atunci eu m-am prefăcut că mai chem. și pe alții și m-am retras în dosul unui trunchi de unde, prin salturi, din cioată în cioată m-am îndepărtat. Au început focurile asupra mea dar ca prin minune am scăpat și am ajuns la poziție, tot așa prin salturi. De la prizonierii luați am aflat că acela era un pluton pentru susținerea unei secții de mitraliere (2 mitraliere). Se întoarce și camaradul Țintilă cu oamenii rămași la flancul stâng..

A doua zi, 4/18 oct., trebuia să începem lucrarea tranșeiilor pe această vale. Eu primesc ordin de la comandantul companiei să mă duc să instalez santinele duble pe poziție și să trimit patrula înainte. Plec să execut ordinul. Cel dintâi care a fost sus pe poziție am fost eu, înaintea plutonului. Acolo am găsit o linie telefonică înșirată de-a lungul poziției. Pun doi soldați să rupă firul, iar al treilea să-l strângă, instalez 3 posturi de santinele duble și trimit patrulele înainte. ...

Mă apropii de comandantul companiei și-i raportează cele întâmplate....Ne hotărâm să respingem inamicul cu efectivul pe care îl aveam (12 soldați, un gornist și ordonanța) eu pe flancul drept, iar camaradul Țintilă cu ai lui pe flancul stâng.

În strigăte de Ura! Trăiască România Mare! Nu vă temeți, băieți, că în stânga aveți 2 companii și în dreapta tot 2! Camaradul Țintilă pune pe gornist să sune atacul. Într-un zgomot nemaipomenit mergem înainte fără a deschide focul decât la vederea inamicului. Înaintăm noi astfel până la o sută de metri depărtare de coastă și fiindcă se vedea inamicul deschidem focul. Ungurii căutau să reziste, însă înfricoșați de zgomotul atât de mare pe care îl făceau cu puștii noștri oameni se retrag lăsând câțiva morți și 5 răniți de-ai lor. Un sanitar ungur rănit a tras cu arma până când un sergent de-al nostru (Savin) a ajuns, mergând în zig-zag, la 5 pași de el, iar rănitul a lăsat arma și s-a predat. Am ocupat astfel a doua oară această poziție. Când am ajuns deasupra dealului se vedeau cum coborau în dezordine în vale cam 2 plutoane inamice, pe flancul stâng cam 2 companii, iar spre flancul drept încă vreo 2-3 plutoane. Se trag focuri de salvă asupra lor. În timpul acesta ne sosește o companie în ajutor, de la Batalionul din Regim 55 al Maiorului Dragu. Însă noi ocupasem întăriturile de pe deal.

După aceea, Regimentul său a fost trimis să lupte pe frontul

din sud, contra nemților. Mare parte din drum l-au parcurs pe jos, prin munți, până la gara din Piatra Neamț, de unde în ziua de 19 Octombrie 1916 au luat trenul spre București și au fost cantonați în satul Dobroești (Pantelimon).

În ziua de 26 oct/8 Noiemb. s-a făcut înmormântarea Generalului Dragalina, care a murit dintr-o rană la mână câpătată într-o luptă pe Valea Jiului. Soldații îi dau onorul. A doua zi, 27 Oct/9 Noiemb. se face rugăciune pentru pomenirea celor morți pentru patrie. Tot atunci se completează efectivul regimentului, adică fiecare companie cap de Batalion are 240 oameni, iar celelalte companii au 232 oameni fiecare. În celelalte zile până la 1 noiembrie se face instrucție. În seara zilei de 31 oct. am făcut câteva teme tactice cu compania. Aceste exerciții au ținut până la 12 noaptea. Pe la ora 2 în aceeași noapte primim ordin să fim gata de plecare...

Sunt transportați cu trenul până la stația Cărbunești, mai jos de Târgu Jiu, unde ajung pe 2 noiembrie.

În ziua de 23 noiembrie 1916, a fost rănit la picior în luptele duse cu nemții, în apropiere de Balș. Mai întâi a fost dus la un spital al Crucii Roșii din Pitești, unde a fost operat și a rămas câteva luni. Apoi, a trecut prin lagărul de la Slatina (mare lagăr de tranzit în Oltenia) și a fost dus cu trenul în Germania, la Dänholm (într-o insulă de lângă Stralsund, la Marea Baltică). După câteva luni, a fost dus la Helmsted, trecând prin Berlin, Potsdam, Magdeburg. Ofițerii în rezervă erau învățători sau avocați, așadar oameni cu preocupări intelectuale. Conform Convențiilor internaționale, ofițerii prizonieri nu erau obligați la muncă și atunci, ca să-și ocupe timpul, învățau limbi străine (se puteau comanda cărți din toate țările aliate, au fost distribuite milioane de cărți în lagăre), urmau cursuri, organizau șezători, spectacole...Dincolo însă de aparentele facilități, prizonieratul era și pentru ofițeri o încercare de fiecare zi. Pe lângă privațiunile cotidiene ori suferința celor răniți, cel mai greu de îndurat era gândul la cei de acasă.

...Clădirile lagărului sunt niște cazărmi ale artileriei de cetate, fiindcă această insulă are forturi, e întărită. Aici suntem opriți în carantină unde vom sta 20-30 de zile ca apoi să trecem în lagărul mare. Aici în carantină întâlnim mai mulți ofițeri ruși. Auzim că sunt vr'o 10 ofițeri închiși, tot în partea aceasta a insulei, pentru că fugiseră dintr'un lagăr austriac. Ne interesăm să vedem cine's. Ne trimitem numele și primim și noi. Aici găsim pe vechiul meu prieten Emil Buzincu, coleg din școlile primare și liceu. Îl înștiințez prin ce împrejurare am căzut prizonier. A doua zi am răspunsul, fiindcă nu puteam comunica decât prin ștafete trimise pe furie. Îmi răspunde să-l ajut, pe cât e posibil, cu ceva. I-am trimis cămăși, ciorapi, ismene și puțin zahăr, pe ziua de mâine mai multe, deoarece îmi scrie că e lipsit de mijloace. Mâncarea în acest lagăr lasă foarte mult de dorit. Totuși e puțin mai bine ca la Slatina, la lagăr; avem pat cu cearșafuri albe, curate, dulap. Avem dimineața cafea, la prânz două-trei feluri de bucate, seara un fel. Aceste feluri de bucate constau din: mazăre fiartă în apă, amestecată cu ghindă rășnită, alta: sfeclă tăiată și fiartă. Pâine: 180 g./zi. Într-un cuvânt trăim într'o mizerie foarte mare în ce privește hrana. Pâinea se cumpără și ea de la cantină, dar cu bani. Bani aici sunt schimbați în fise. În fine trăim cu speranța că va da Dumnezeu să fie odată și odată bine. Ce o fi, o fi!....

Sâmbătă 22/4 iulie: Ni se spusese de Miercuri că peste 4 zile vom afla o mare bucurie. Pe ziua de azi ne așteptam la ceva, dar în loc de bucurie ne vine vestea că au căzut Cernăuții

în mâna nemților. Nici s'a putut o mai mare lovitură ca aceasta, pentru noi românii. Ne este amenințată și Moldova, săraca noastră Țară! A fost îngrozitor de mutilată, acum vor să o și'nece. Dezastrul acesta e cauzat de Ruși, în care n'am avut și nici nu am nici o încredere. Parcă văd mâine, poimâine că frontul e pe Nistru. Să dea Dumnezeu să nu fie așa! Dar ce o fi, o fi! Și ca o culme de îngâmfare a nemților arborează un ștergar alb cu crucea de fier și marca națională a imperiului german și aceasta disdedimează. Acest steag nu se arborează decât la căderea orașelor mari în mâinile lor. Ei sunt siguri că vor ieși învingători. Se poate, fiindcă le e moralul ridicat. Să dea Dumnezeu să fie cum vrem noi! pe la ora 10:30 a.m. mi-a piansat rana care îmi supurează dar nu am dureri. Mă mângâi că e o supurație superficială.

Luni 24/6 iulie: La ora 10:30 m'am prezentat la medicul lagărului, care mă examinează și spre marea mea mâhnire văd și simt că vără sonda'n rană până la os. Atâta mi-a trebuit să văd. N'ar fi pericol mare, dar ce e de făcut în țară streină și săracă în medicamente și hrană? Ce o vrea Dumnezeu! Pe la ora 3:30 p.m. întâlnesc pe Bularda, învățătorul din Jigălia, care îmi comunică că și bietul Costică Mircea a murit. Bietul Costică, n-a avut parte să-și vadă copilașul ce s'a născut la câteva zile după plecarea sa în concentrare, după care a urmat mobilizarea. Fie-ți țărâna ușoară!...

Duminică 24/7 Septembrie 1917: La ora 5 p.m. la apelul de seară ne înștiințează că imediat după apel să ne adunăm înaintea scării, unde se vor împărți scrisori. După isprăvirea apelului, toți vreo 300 de ofițeri dăm năvală spre locul indicat. Vedem pe locotenent Zimmer apărând cu un teanc destul de gros de scrisori. Îngrămădit printre ofițeri așteptam și eu să aud pronunțându-se numele meu, cu speranța că cei de acasă or fi aflat de soarta mea și mi-or fi scris. Se impart vreo trei sferturi

din teancul de scrisori, venite prin Crucea Roșie, din Moldova, Muntenia, sau din străinătate. Eu aștept în continuare, până ce ultima scrisoare este dată destinatarului.

Ei bine, cine și-ar putea închipui ce s-a petrecut în sufletul meu?! Printre atâtea scrisori nu putea fi și una pentru mine?

Se desface acel mare grup și toți se îndreaptă spre baracele lor. Adânc mâhnit mă duc și eu în camera mea, unde caut să-mi alung această tristă stare. Caut să mă încurajez spunându-mi că e un lucru firesc ca eu să nu pot primi nimic, deoarece cu o lună înainte fusesem înștiințați că granița cu Rusia e închisă și că nu se mai poate comunica cu Moldova. Ce s-o fi petrecând oare în Moldova? Or fi ei poate sănătoși (așa cum e dorința mea)? Aflat-au ei ceva despre mine? Eu nu știu nimic. Dar tot am speranța că ei sunt sănătoși și că se bucură că eu trăiesc avându-mi datoria făcută. Sunt prizonier, însă în chip cinstit...

Joi 26/8 Octombrie 1917 : Ziua de azi e o mare sărbătoare pentru mine. Azi e ziua onomastică a surorii mele Mitrița și tot azi e hram la biserica din satul meu, Giurcani. Cu multă și mare durere în suflet fac serbarea acestei zile. O mai fi trăind oare această a mea soră? Îți doresc scumpa mea soră mulți ani fericiți și rog pe bunul D-zeu să te țină în viață pe tine și a noastră întreagă familie. Îmi pare foarte rău că nu-ți pot ura aceste sincere felicitări și prin viu grai în fața ta. Dar să sperăm că cel puțin alt an va fi așa cum trebuie. Altă dată în această zi mâncam și beam până mă saturam, în onoarea și fericirea celor ce trăiesc și care pot pomeni pe cei morți.

Azi în amintirea acestei zile, de dimineață am luat o carte să citesc și să mai alung părerea de rău că nu sunt acasă, dar prea puțin mi-a rămas în minte din ceea ce am citit. Iar pentru amintirea bunei mâncări de acasă mi-am păstrat porția de pâine de marți, miercuri și cea de azi, cu o cutie de conserve

Tânărul ofițer Ioan Balan, internat în Spitalul Crucii Roșii din Pitești, fiind rănit la picior (în centrul imaginii, ținând în mână un baston).

[illegible]

CONSTANTIN ZUGRAVU

O ÎNTÂLNIRE CU VINTILĂ BRĂTIANU

Constantin Zugravu, fiul preotului Onofrei Zugravu și al Anastasiei, s-a născut la 15 februarie 1897, în comuna Țuțcani, județul Covurlui, azi satul Țuțcani, comuna Mălușteni, județul Vaslui. A urmat școala primară în perioada 1902–1906, avându-l ca învățător pe Vasile Cahu – cel care a organizat și condus pe sătenii din comuna Țuțcani la răscoala din 1907 (a încercat același lucru și în anul 1949, fiind arestat de Securitate și dus la Berești, unde a murit în urma bătailor suferite).

Constantin Zugravu a urmat ca bursier Școala Normală din Galați, absolvită în anul 1919. Ca învățător, a funcționat între anii 1919–1924 la mai multe școli rurale: în comuna Oarba, județul Covurlui, azi comuna Suceveni, județul Galați, în comuna Cavadinești din același județ.

În perioada 1924–1952, este învățător în comuna Țuțcani, alături de soția sa, Maria. În anul 1948, ca director al școlii elementare din comună, pregătește spațiul necesar pentru înființarea unui gimnaziu cu clasele I–VII, în folosul copiilor din zonă, reforma în sistemul gimnazial fiind realizată abia peste 10–12 ani. A urmat perioada dură a anilor 1952–1956, când a fost dat afară din învățământ pe motiv că era chiabur, iar soției i-a fost tăiată pensia. A murit la Bârlad, la 13 aprilie 1987.

Dintre cei șase copii ai familiei, îl menționăm pe **Cezar Zugravu** (1923–2011), care, în timpul studiilor la Facultatea Politetică din Timișoara, a fost lider al mișcărilor studențești din 1946, fiind judecat și condamnat la 4 ani de închisoare (Brașov, Aiud, Constanța și lagărele de la Canal, Saligny, Valea Neagră, Coasta Gales), urmați de încă doi ani cu domiciliu obligatoriu (comuna Mălușteni, pe Prut). A lucrat timp de 23 de ani ca inginer la Fabrica de Rulmenți din Bârlad (1955–1978), apoi la Combinatul de Utilaj Greu din Iași (1978–1983), predând, în același timp, limba engleză elevilor de liceu. A publicat volume de evocări și eseuri cu privire la regimul din închisorile comuniste: *Mărturii ale suferinței*, 1996; *O antologie a crimei și terorii comuniste*, Editura TipoMoldova, 2004; *Dictatura, o tragedie românească*, aceeași editură, 2005.

În buna tradiție a învățătorilor atașați de sat, Constantin Zugravu a lăsat urmașilor o amplă monografie, de 246 pagini, a comunei Țuțcani, urmată de 28 de pagini, intitulate simplu *Amintiri*, scrise în anii '70, dactilografiate de autor și rămase în păstrarea fiului său, Cezar, care mi le-a încredințat mie, ca nepot, în anul 2003. Am ales, spre ilustrare, capitolul care evocă întâlnirea tânărului, împreună cu alți doi colegi normaliști dornici să fie înrolați în războiul de întregire a țării, deci voluntari, cu o personalitate importantă a timpului: Vintilă I. Brătianu, ministru de război în guvernul I.C. Brătianu, în perioada august-decembrie 1916, apoi ministrul materialului de război (1917–1918).

N.R. Reamintim că în casa lui Vintilă Brătianu din București, strada Aurel Vlaicu nr. 19, s-au semnat în secret, la 4/17 august 1916, documentele prin care România intra în război de partea Antantei.

Cezar CRĂESCU

Era în timpul când frontul de luptă în primul război mondial era pe Siret, când venise un ordin ca tinerii ce urmează a fi încorporați să nu fie lăsați a sta acasă, în apropierea frontului, ci să fie duși la anumite centre de instrucție sau să fie evacuați și duși în nordul Moldovei. Printre acei tineri ne număram și noi, eu Vicol și alții de seama noastră. Am plecat de multe ori de acasă și-am ajuns până în nordul Moldovei. Drumul îl făceam pe jos din sat în sat, sau cu trenul, fie în vagoane de marfă – de boi cum li se zicea pe acea vreme – sau pe vagoane ori pe botul mașinii de tren. Hrană aveam „răbdări prăjite” sau semințe de floarea soarelui.

Când mergeam pe jos, pe marginea drumului și a căii ferate am găsit mulți morți – de foame sau de frig. Cei care călătoreau pe vagoane, mulți din ei și-au găsit moartea din cauză că multe linii de cale ferată treceau pe sub sârme de telefon și dacă se întâmpla să ridice capul, apoi sârma din viteza trenului îi reteza gâtul celui ce se ridica. Așa că mulți au murit mai mult de frig decât din cauza gloanțelor din timpul războiului.

Era în iarna lui 1917, plecăm de acasă de la Țuțcani și ajungem la Berești ca de acolo să luăm trenul și să mergem spre Iași-Botoșani-Dorohoi.

Seara ne hotărâm să stăm în Berești. Aveam un prieten, făcut cu această ocazie, de meserie era cizmar. Ne oprește ca să dormim la el. În casă – mai bine zis în odaia unde lucra el și dormea – însă în acea seară, cred că și în celelalte era destul de frig și noi am convenit ca să ne culcăm îmbrăcați, una din cauza frigului și al doilea că nu ne mai chinuam dimineața, la scolare, cu îmbrăcatul. Așa că ne-am culcat îmbrăcați. Pe el l-am lăsat să-și continue lucru, căci ne-a spus că are multe

obligații și trebuie să se țină de cuvânt. Vicol al meu cum a pus capul pe pernă a și adormit, căci eram convins că doarme, căci se cunoștea după sforăit.

Eu, mai greu, mai ales că eram cu capul lângă bancul unde lucra prietenul nostru. Mă făceam că dorm. El dădea un ciocan două în talpa încălțăminte, adică bătea două-trei cuie de lemn, dar după asta urma o tăcere, ciocanul era lăsat pe banc și el cu amândouă mâinile se scărpină, când la picioare, coaste sau mâini. Asta a durat până m-a prins și pe mine somnul, ca dimineața să ne sculăm, să dăm cu ceva apă pe față, să ne luăm ziua bună de la prieten și s-o luăm la tren. Până să ajungem la gară i-am spus lui Ionel Vicol: „măi ia să ne uităm nu cumva am luat ceva păduchi, căci băiatul acela tare se mai scărpină astă noapte!” Ne-am examinat, dar nimic. Ne-am înșelat. Au trecut așa la mijloc cam opt zile, când acolo printre degete au apărut niște brobonele și au început să ne mănânce. Era răia. Din cauza aceea prietenul nostru se scărpină în seara aceea.

Am mers noi unde am mers, ne-am recomandat noi că suntem elevi, ne-au primit oamenii ca fețe alese dar și noi le-am dat în dar câte puțină răie, căci cred că și astăzi ne pomenește de așa dar. Am scăpat de astfel de răie cu sfatul dat de moașa de la noi din sat când ne-am dat cu acid fenic concentrat pe piele încât ne-a lăsat niște răni adânci pe unde a trecut picătura și cred că nu știu ce s-ar fi întâmplat cu noi dacă nu dădeam cu ceva ulei comestibil.

Așa cu răie am fost pe la Iași, Târgu-Frumos, Cucuteni, Podu-Iloaiei, Hârlău. Cu răia la noi am mers într-o noapte de la Cucuteni la Hârlău. Era iarna, pe drum am făcut schimb cu un văr de al meu Neculai, la încălțăminte. Eu i-am dat bocancii și el

mi-a dat opincile, ca să-mi fie mai ușor la mers. Ce bine mi-a fost, că tot timpul drumului am mers cu călcâiele goale, căci eu eram cu piciorul mare, iar opincile mici și uscate. Ce lung mi s-a părut acel drum! Când ne întâlneam cu drumeți din părțile locului și-i întrebam: mai e până la Hârlău? Ei răspundeau dacă era departe: hăt, hăt, hăt, asta însemna că e foarte departe; dacă zicea: hăt, hăt, asta însemna că e mai aproape.

Am horhoit aproape toată noaptea, ca să ne găsim adăpost, dar unde dădeam, nimeream aproape în fiecare loc peste ofițeri care ne alunga cu dispreț. Moraru ne-a primit cu multă voie bună, ba ne-a condus până în casă. Acolo, în casă, am văzut un vițel dresat, care își făcea nevoile atunci când stăpâna îl îndemna să-și facă nevoia. Eu și cu Vicol am dormit pe un pat foarte curat; iar Neculai vărul, pe cuptor. Toată noaptea n-am putut dormi din cauza râiei, căci era cald și ea atunci își are de lucru, așa că eu, Vicol și Neculai pe tăcute ne suceam pielea pe unde râia se plimba. A doua zi le-am mulțumit de primire și ca oameni curați ce ne-a socotit, am plecat, dar mai târziu cred că ne-a pomenit, după cum am spus.

Ne săturasem de a umbla prin Moldova – arat-nesemănat cum se zice, și acum ne hotărâsem să mergem la regimentul nostru din Galați „11 Siret” care am aflat că era prin părțile locului, după ce-am mâncat baclavale de Hârlău, care ni s-au părut prea plăcute – nu peste așa mare umblet am dat de unitate, însă un ofițer cunoscut mie, ne-a spus că bine ar fi să facem întoarsa din cale, lucru ce noi l-am ascultat.

Dar acum unde e Hârlăul? Unde-s Iași? Unde-s Țuțcanii? Cum mergem? Ne-am dus la gară. Am luat legătura cu cei de la C.F.R. Unul din ei mai chipeș ne-a promis că ne va lua cu drezina, numai cu condiția să încărcăm două vagoane cu lemne. Ne dădea 3,5 lei de încărcat un vagon – în total 7 lei. Am primit. După ce-am încărcat am mers de ne-am odihnit, până la plecare, pe ciment în sala de așteptare. Dis de dimineață ne aflam împingând de manivelă la drezină. Am ajuns la destinație și de acolo cu primul tren, pe vagoane, la Iași. Acolo, pe o stradă, la subsol, aveam tot un tânăr cunoscut, tot cizmar, unde poposeam deseori când rătăceam la Iași. Alături de el luase, nu de mult, naștere o brutărie. Mirosul de pâine caldă ne îndemna să mergem într-acolo, dar cum să intri? gardul și porțile foarte înalte. Ne-am cățărat, cum am putut și am dat năvala înăuntru. Brutarii când ne-au văzut au rămas încremeniți. Le-am istorisit ce-i cu noi; li s-a făcut milă de noi și ne-a dat să mâncăm pâine caldă până ce ne-om sătura. Cred că am mâncat câte două pâini apoi ne-am culcat pe rafturi. Dimineața ne-a mai dat câte trei pâini, le-am pus în raniță, le-am mulțumit și-am plecat.

Noi, de altfel, am fost și pe la școlile militare din Dorohoi și Botoșani, de mai multe ori. Se completase locurile de atâtea ori, rămânând ca noi să ne ducem la o nouă serie, dar când și cum, căci jandarmii nu ne lăsa în sat. Ce ne vine nouă în minte, dar dacă ne-am duce la Ministerul de război? Sediul lui era la Universitatea din Iași. Dar cum se poate intra? Acolo sentinele la intrare, ofițeri. Dacă nu cunoști pe cineva, nu poți intra așa că...

Ne-am așezat la intrarea principală dinspre oraș. Nu era încă ora șapte dimineață. Treceau care mai de care civili, militari și toți intrau la minister. Nu știam cui să ne adresăm. Numai ce vedem un om, nu înalt, de statură mijlocie ni s-a părut, cu haine și palton maro, pălăria la fel. L-am văzut că se îndreaptă către minister. Fără a mai întârzia ne-am adresat lui „Că dacă merge la minister?” Ne-a afirmat că „da”. Pe scurt, noi i-am spus că suntem elevi veniți de la școala militară, nu

mai sunt locuri și dacă ne ducem acasă jandarmii ne ia pe fugă. L-am rugat că dacă cunoaște pe cineva să mijlocească să putem obține un ordin ca jandarmii să ne lase în pace până la o nouă serie. I-am promis că îi dăm câte un pol de parale, îi facem o masă, că-l vedem că-i cam necăjit. El, la spusele lui Vicol că-i va cânta la vioară, că știe să cânte, a început să râdă, dar în acest moment ne-a luat și adresa. În acest timp, cât stăteam de vorbă cu el ne îndreptam spre intrarea principală a universității unde erau postate două sentinele, care când am trecut printre ei au luat armele pentru onor. În prima sală am văzut niște portrete, care ni s-au părut de dimensiuni prea exagerate atunci; iar mai târziu, peste câțiva ani, când le-am mai revăzut, erau de mărime naturală.

Și cum spun, am urcat scările la etaj și el a pierit printre uși largi ce i s-au deschis. Nu știam cine e acea persoană. Noi rămăsesem la ușă. Intrau și ieșeau care mai de care. Al nostru, ba. Am început să ne cam certăm, că rău am făcut de nu am dat mai mult, căci poate că ne servea. S-ar putea să fie vreun poștaş, care poate s-o fi strecurat prin altă parte și cine știe unde-i strălucesc ochii și noi stăm și dormim la ușă. Acolo se adunase multă lume, femei și bărbați; dar noi cât am stat acolo nu ne-am aruncat ochii să vedem ce scrie deasupra ușii. Și nu trece mult

timp cât am gândit noi, numai ce apare un maior, am zis că ar fi fost, și întreabă cu glas tare, care-s elevii de la școala militară. Noi am luat poziție de drept și-am spus că noi suntem. Ne-a chemat la el cu degetul arătător îndoit spre el. Noi am executat chemarea și l-am urmat înăuntru. Când acolo, ce să vezi? Omul nostru care credeam că rătăcește pe alte meleaguri, era așezat la o masă, la mijloc. Am văzut acolo mesele așezate în formă de U. Când ne-a văzut ne-a spus: „Iată, măi băieți, v-am servit, duceți-vă acasă și jandarmii n-o să vă mai supere, până la o nouă serie!”

Atunci am văzut că are țcălie și că el era Vintilă Brătianu, ministru de război. Ne-am dat îndărăt și cu hârtiile în mână, am zis tare „să trăiți d-le ministru” și fuga pe scări și de acolo la gară, de la gară în primul tren pe ascuns am ajuns la Bârlad, cu frica în sân ca să nu ne prindă gândindu-ne că am căutat să mituim un ministru.

De la Bârlad am luat-o pe jos la Țuțcani. Eram frânți de oboseală. Am trecut prin Popeni, Bursuci, pe lângă Ghireasca și când am ajuns deasupra Bârlăleștilor – la Ciomaga – s-o luăm spre sud, culmea dealului spre Mălușteni, Ionică al meu a zis s-o luăm la stânga și înainte. Așa că am intrat în valea „Leana”. Era zăpadă mare, până la genunchi, el nu mai poate merge, zicea că-i vine somn și-ar dormi. Îi spun că dacă stăm pe loc, înțepenim și murim acolo. Se încăpățâna și nu voia cu nici un preț. Îl iau atunci în cârcă și hai cu el la deal. Când am ajuns i-am arătat anumite puncte de reper, el a înțeles și pe sus, pe jos cu el am ajuns la marginea Măluștenilor. Zăpadă mare. Totul era troienit. Nu se cunoștea pe unde mergi. Am dat-o de-a dreptul, peste un gard de câtină, ne-am împotmolit adânc în zăpadă. L-am căutat și cu mare greutate am ieșit la lumină în lătratul unui câine și a unui om care avea un felinar în mână neștiind ce-i cu noi, s-a lămurit și după ce ne-a băgat în casă și ne-a dat ceva vin cald, ne-a condus la o soră de-a lui Ionel încât la ea am stat câteva zile înfășurați cu varză pe la încheieturi.

Jandarmul nu ne-a mai supărat și noi am scăpat cu fața curată, datorită lui Vintilă, dar nici ofițeri nu ne-am făcut decât după război...

Vintilă Brătianu,
ministru de Război
(august-decembrie 1916)

SCRIITORI ROMÂNI ÎN PRIMUL RĂZBOI MONDIAL. PERPESSICIUS (1891-1971)

Poate-ar interesa pe unii cititori legătura care s-ar putea face între Academia Bârlădeană, Camil Petrescu și Primul Război Mondial. Suntem pe front... La oarecare distanță de sublocotenentul Camil Petrescu, a explodat o bombă, acoperindu-l complet cu pământ. Poetul Ion Buzdugan, în legături strânse cu Academia Bârlădeană pe-atunci ofițer în armata țaristă, a observat catastrofa, a alergat disperat spre mormanul imens, scormonind cu mâna pământul ca să-l dezgroape pe „cel acoperit de pământul lui Dumnezeu”, și reușind să-l scoată pe Camil Petrescu nevătămat, dar cu auzul pierdut...

De-atunci cei doi scriitori, atât de diferiți unul de altul, au rămas prieteni pe viață...

Fire puțin știute îl leagă de Academia Bârlădeană pe scriitorul Perpersicius. Este vorba de admirația sa pentru G. Tutoveanu, „un atât de nobil senior al literelor”, cum îl numește într-o scrisoare pe care i-o trimite la Bârlad, pe 26 decembrie 1947, cu „patru zile înainte de abolirea de către comuniști a monarhiei, tonul scrisorii resimțindu-se de „o neliniște premonitorie a cumplitului zbucium ce avea să urmeze” (Cf. C.D.Zeletin, *Scrieri* 3, pp.775;773); și afecțiunea pentru tânărul poet C.D.Zeletin, aflat, în anii 50-60, în imposibilitatea de a debuta în presa literară fără a face concesii: *Dacă ar fi pe vremea când dirijam sau aveam vreun cuvânt hotărâtor în redacția vreunei reviste, poeziile d-tale ar fi apărut sau rând pe rând, sau în bloc și ar fi marcat o zi festivă în calendarul literar. Cine are azi curajul să încerce o asemenea aventură? Mai pățit ca mulți alții și experimentând pe propria piele, devenită toval, jigniri peste jigniri, mă uit cu grijă și cu frică la frumoasele d-tale pagini...* (C.D.Zeletin, op. cit., p. 774), citim în scrisoarea pe care i-o adresează Perpersicius tânărului poet.

Ca un făcut pentru viața lui Perpersicius, om al zbuciumelor, grav rănit în război și cu alte episoade de viață dramatice, scrisoarea sa către G. Tutoveanu avea să aibă și ea, într-un fel, un destin dramatic: trimisă din Bucureștii capitală de Regat, ea ajunge la destinație, peste patru zile, într-un Bârlad al Republicii comuniste...

În octombrie 2016, pe frontul din Dobrogea, pe înălțimile Muratan, tânărul sublocotenent în Regimentul 38 infanterie Dumitru Panaiteșcu este grav rănit la mâna dreaptă. Este operat la Botoșani de medicul militar Eugène Dufreche, din Misiunea franceză condusă de Generalul Berthelot, care îl salvează de la amputare. Dar Dumitru Panaiteșcu Perpersicius nu va mai putea folosi niciodată mâna dreaptă și își va scrie întreaga operă cu mâna stângă. Un scris neobișnuit, în general greu lizibil, dar de un esteticism aparte.

Cel căruia îi datorăm, mai presus de toate, monumentul Eminescu – cele șase volume ale ediției critice Perpersicius, apărute între 1939 și 1963 –, nu și-a ales întâmplător pseudonimul Perpersicius, ajuns să însemne *cel deprins cu suferința*.

Volumul său de poezii „Scut și targă”, apărut în anul 1926, cuprinde poemele unui luptător în prima linie și mutilat de război. Subtilă metafora sângelui vărsat din poezia asupra căreia ne-m oprit: „Pe Muratan și Calfa-Dère.

C. D. Zeletin lângă Perpersicius, București, 1968

Pe Muratan și Calfa-Dère

Celui ce-mi vorbea de „sacrificii inutile”

Pe Muratan și Calfa-Dère creșteau sfioase micșunele
Și maci trufași prin grâul verde, ce peste câmp se revărsase.
În timp ce noi săpam tranșee, blindam taluzuri și crenele,
Durând, ca harnice albine, atâtea efemere case.

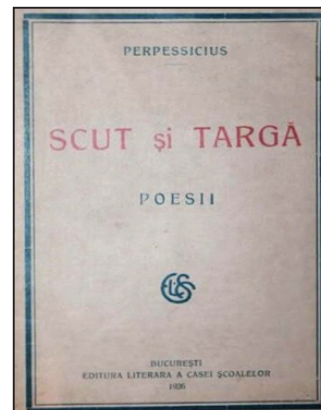
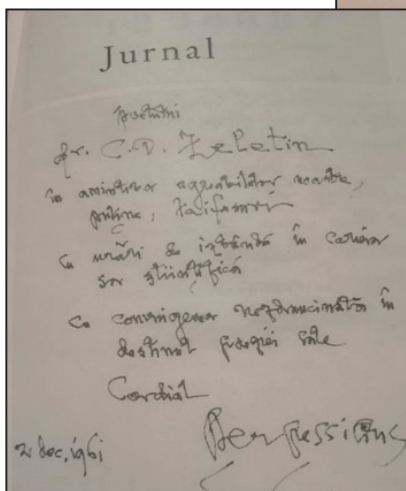
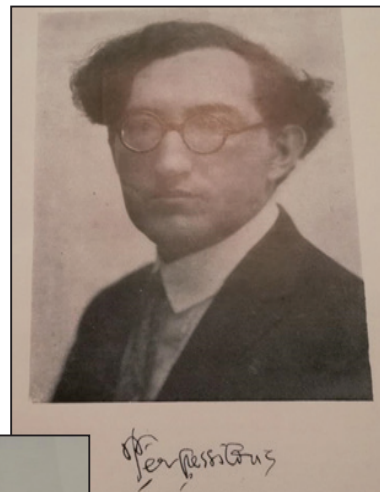
Și-apoi, spre toamnă, câmpul negru, lipsit de verdea lui podoabă,
Părea un trist răboj crestă cu morminte anticipative,
Pe câmp, nici maci, nici micșunele: doar trista toamnelor broboadă
Își sfâșia pe orizonturi melancoliile tardive...

Și-n loc de maci și micșunele și-n locul grâului în lanuri,
Doar gropi căscate a-ngropare și alte gropi de-obuz săpate,
– Un zdrențuit stindard de humă, sfințit de sacrele elanuri
Și-ncununat cu flori de sânge, cu-mbelșugare presărate. –

Noi am sădit în brazda neagră, pe Muratan și Calfa-Dère,
În loc de maci și micșunele, nenumărate flori de viață,
Îmbujorate flori de sânge – răsădul ruptelor artere –
Când înflorise agonia pe ochii noștri flori de ceață.

Pe Muratan și Calfa-Dère noi n-am mai fost de-amar de vreme,
Și, totuși, nu știu ce ne spune că și-astăzi maci și micșunele
Au renflorit cu persistența nemuritoarelor embleme:
Căci seva florilor de sânge va fi trecut firește-n ele.

Vaslui, 1918

ROMÂNIE, ROMÂNIE

România, România,
E mărit-a ta câmpie,
Ești frumoasă ca o floare,
Liberă, biruitoare.

Ardealul și Bucovina,
Dezrobite și-au dat mâna;
Basarabia, Banatul,
Nu le-nchid drumul Carpatul.

Că din Bihor pân'la Mare,
Din Hotin în Satu Mare,
Din Sighet în Chișinău,
Și din Dunăre-n Zalău,

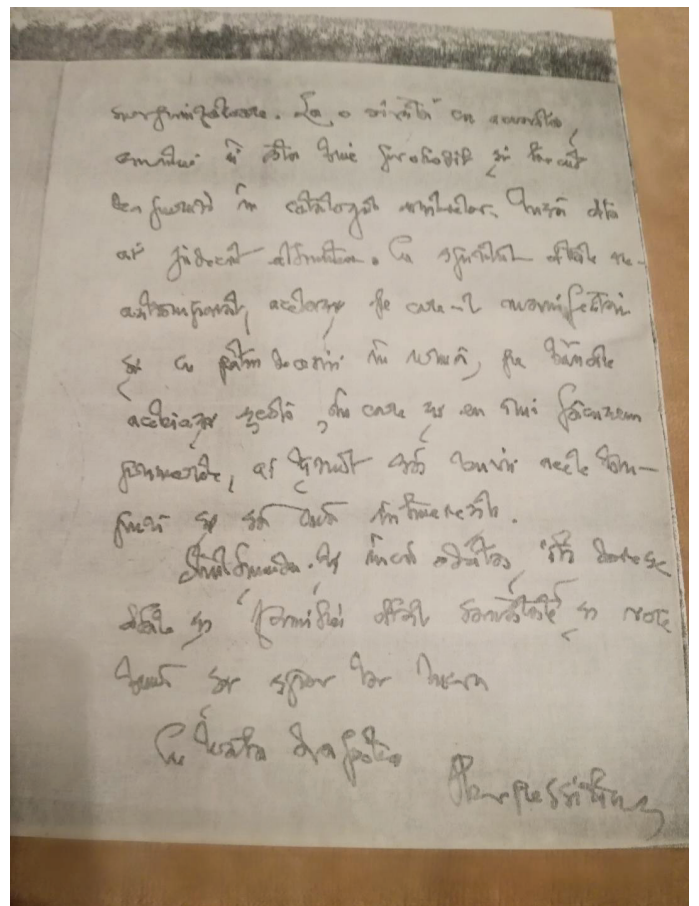
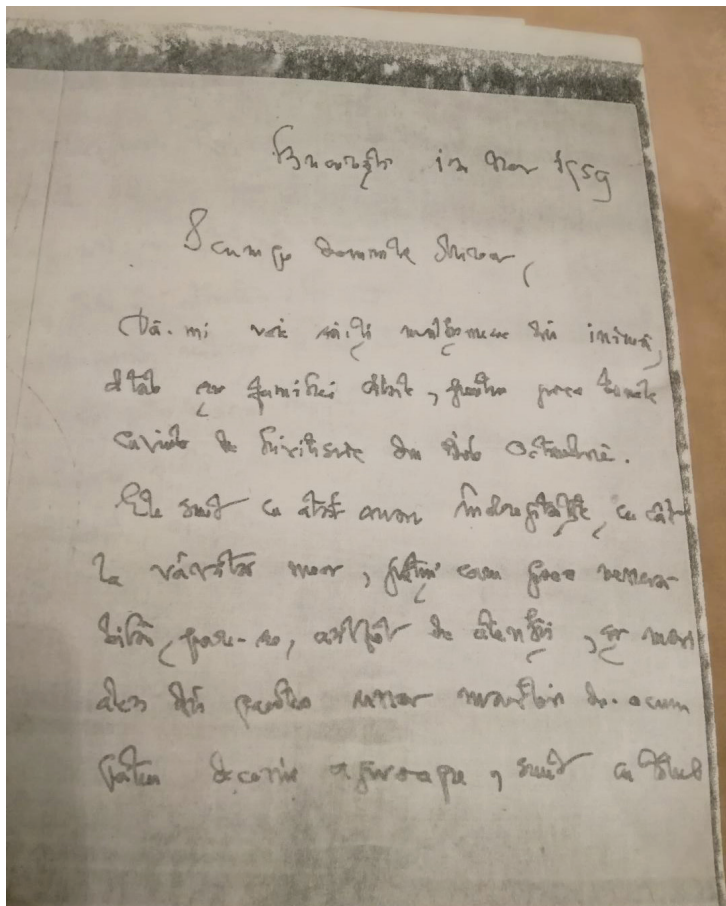
Suntem viță românească
Și să dăm mână frățească
Dumnezeu să ne păzească
Țara noastră românească!

ILIE I. MIREA (25 mai 1904 – 19 ianuarie 1993), publicist și autor de versuri patriotice, s-a născut la Smeieni, județul Buzău. A urmat Școala Normală la Brăila, de unde prietenia de-o viață cu Perpessicius. Corespundea pe deplin cerințelor muzicale pe care Școala Normală de altădată le pretindea viitorului învățător. A funcționat în comuna Filipeni, județul Cahul. A debutat în *Cuvântul* și a colaborat la: *Curentul*, *Calendarul*, *Drum bun*, *Facla*, *Analele Brăilei*, *Ancheta*, *Fulgerul*, *Foaia învățătorului*, *Cuvântul moldovenesc* etc. Este autorul mai multor volume de interes școlar: *Manualul serbărilor școlare*, 2 volume, București, 1934; *Colecție de cântece școlare și populare*, 1935, *Teatru școlar și popular*, 2 volume, 1936; *Comoara copiilor*, 1937; *Legende...*, 1937; *Șezători străjerești obligatorii*, 1937; *Șezători de seară la foc*, 1938; *Cartea lucrului manual*, 1939; *Metodă practică pentru învățarea aritmeticei*, 1939; *Descoperiri și invențiuni*, 1939.

Perioada brăileană explică prietenia cu Perpessicius, brăilean, iar legăturile cu Perpessicius explică prietenia lui cu C. D. Zeletin.

Reproducem mai jos scrisoarea lui Perpessicius către Ilie I. Mirea, trimisă din București, la 12 noiembrie 1959 (din Arhiva C. D. Zeletin, colecția Perpessicius).

Eroi au fost, eroi sunt încă/ Și-or fi în neamul românesc : sunt versurile unui vibrant imn pe care-l auzim în ceremoniile militare dedicate Zilei eroilor sau de Ziua Națională. Puțini sunt cei care nu le cunosc, dar și mai puțini știu cine le-a scris. Autorul – un nume astăzi prea puțin cunoscut – este poetul **Ioan S. Nenitescu** (1854–1901), cel care a scris și cunoscuta poezie *Țara mea*, transpusă muzical la fel de inspirat ca și *Pui de lei*.

Iubirea de țară, prezentă în fiecare silabă a acestor versuri, a dovedit-o cu prisosință poetul deopotrivă în viața proprie, ca dorobanț în Războiul de neam, și în poeziile sale simple, dar de un ardent patriotism.

ȚARA MEA

Acolo unde-s nați stejari
Și cât stejarii, nați îmi cresc
Flăcăi cu piepturile tari,
Ce moartea-n față o privesc;

Acolo unde-s stânci și munți,
Și ca și munții nu clintesc
Voinicii cei cu peri cărunți
În dor de țară strămoșesc;

Acolo unde-i cer senin
Și ca seninul cer zâmbesc
Femei, ce poartă l-al lor sân
Copii ce pentru lupte cresc,

Acolo este țara mea
Și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc!

Acolo unde întâlnești
Cât ține țara-n lung și-n lat
Bătrâne urme vitejești
Și osul celor ce-au luptat;

Și unde vezi mii de mormane,
Sub care-adânc s-au îngropat
Mulțime de oștiri dușmane,
Ce cu robia ne-au cercat;

Și unde dorul de moșie
Întotdeauna drept a stat,
Și bărbăteasca vitejie
A-mpodobit orice bărbat,

Acolo este țara mea
Și neamul meu cel românesc!
Acolo eu să mor aș vrea,
Acolo vreau eu să trăiesc!

PR. NICOLAE DASCĂLU

CENTENARUL MARII UNIRI LA „ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ”

Sunt 24 de ani de când revista Societății literar-culturale „Academia Bârlădeană” și-a reluat apariția. Înființată la 1 mai 1915 de o elită intelectuală locală, având în frunte pe poetul George Tutoveanu, preotul Toma Chiricuță și folcloristul Tudor Pamfile, societatea și-a manifestat intens prezența în viața culturală a urbei, timp de o jumătate de veac, prin conferințe, cărți și publicații periodice cunoscute în toată țara. După moartea principalului ei mentor, poetul George Tutoveanu, în 1957, și-a încetat activitatea, legăturile dintre membri continuând mai degrabă în București.

Reînființată în 1990, „Academia Bârlădeană” evocă periodic gloria trecutului, dar se deschide și către oamenii și problemele lumii de azi. Într-un „exordiu la Centenar”, publicat în nr. 2/2015 al revistei, președintele de onoare C.D. Zeletin sublinia continuitatea unei frății artistice care a coagulat, dincolo de cadrele organizatorice, spiritul Academiei Bârlădene: „... Mă impresionează o continuitate de altă natură, o permanență sui-generis, suavă în felul ei, căreia îi dă tărie tocmai fragilitatea, cunună din tulpinile florilor de pădărie, dar perfectă ca diademă, căci consistența nu e pipăibilă în cele ale artei, încât să poți spune că este sau nu de diamante. Academia Bârlădeană consta dintr-o salbă de întâlniri libere ale visătorilor; libertății care o anima și o animă nu-i poți cere armături organizatorice, a căror miză e tocmai inflexibilitatea unită cu tăria ce răspunde la apelul regulamentelor, canonului ori legilor...”

Conținutul numerelor publicate de „Academia Bârlădeană” în anul 2018 a rezervat un loc de cinste temei „România Mare 100”. Astfel, în numărul 2 (71), trimestrul 2/2018, citim articole precum: „Basarabia în Anul Marii Uniri” (p. 3), „Din anii de durere. Pagini trăite” (Elena Th. Emandi, p. 6), „Marele Cartier General al armatei române la Bârlad. Noi mărturii documentare” (Marcel Proca, pp. 4-5). Marcel Proca a aprofundat istoria orașului de reședință al vechiului județ Tutova, devenit capitală militară în

timpul Marelui Război. El este și autorul volumului „Bârladul și Marele Război”, publicat la Editura Sfera, în anul 2017.

Numărul 72 al revistei, trimestrul 3/2018, are pe copertă poezia „Turtucaia”, scrisă de George Tutoveanu în octombrie 1916, în memoria bravilor ostași români căzuți în lupte. Versurile exprimă vibrația patriotică a unei întregi generații în stare de jertfă. Reproducem aici doar strofa primă, reluată la final: Copiii mei, copiii mei,/Când treceți seara la culcare, Și candelile-n tremurare/Vă ning pe creștete văpaia,/ Rugați-vă și pentru cei/ Cari-au căzut la Turtucaia.

În același număr al revistei sunt inserate texte tematice: „România Mare - împlinire a poporului prin elitele sale” (Ramona Elena Chițiga, pp. 3-7), un fragment de evocare a refugiului bârlădean în „Zile albe - zile negre” de Nichifor Crainic (p. 8), „Din activitatea lui Nicolae Iorga pentru desăvârșirea unității de stat a României” (prof. Gheorghe Buzatu, pp. 9-12), „George Cornea, memorialistul bârlădean al războiului de reîntregire” (Sterian Pricope, pp. 13-14), „Răzeșul și răzeșii lui Virgil Caravitan” (Lina Codeanu, pp. 24-25).

Prin râvna și entuziasmul unui grup de intelectuali care participă la acțiuni cultural-spirituale și scriu constant în revistă (președintele executiv Elena Monu, Elena Popoiu, frații Mircea și Serghei Coloșenco, Simion Bogdănescu, Nicu Apostol ș.a.), „Academia Bârlădeană” își onorează istoria centenară și vocația de asociație culturală locală care cultivă unitatea națională.

Lumina, 13 Noiembrie 2018, p. 7.

ZIARUL LUMINA este parte integrantă a Centrului de Presă BASILICA al Patriarhiei Române	Lumina	ZIARUL Marți, 13 noiembrie 2018 Nr. 258 (4144) Anul XIV SERIA NAȚIONALĂ 1 leu exemplarul
www.ziarulumin.ro • info@ziarulumin.ro		

ELENA MONU

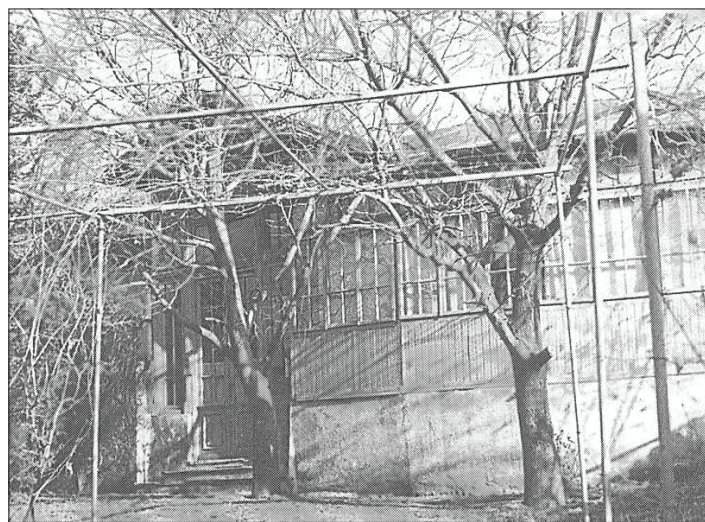
PERSONALITĂȚI BÂRLĂDENE. THEODOR G. EMANDI, OM POLITIC ȘI DIPLOMAT

Personalitate locală și națională, remarcabil diplomat, Theodor G. Emandi s-a născut la Bârlad în anul 1868, într-o veche casă boierească situată, atunci, pe ulița Cotu Negru, astăzi strada Gh. Emandi nr. 2 E-F. Primele zidiri s-au ridicat de către vornicul Ioan Costachi Epureanu (? 1780 - ? 1846), pe un teren situat în „Mahalaua din gios de Cacaina...” (râul Valea Seacă), proprietatea sa din anul 1815.¹⁾ După moartea acestuia, casele cu acareturile (vie, livadă, beci etc.) au revenit fiului cel mic, Manolache Costachi Epureanu (1820-1880), dar acesta, din cauza datoriilor acumulate și a mutării sale în București, a fost nevoit să le vândă lui Gheorghe (Gheorghies) Iamandi.²⁾

Familia Iamandi, de origine greacă, a venit în Moldova la mijlocul secolului al XVII-lea și, foarte curând, membrii săi, folosindu-se de pravilele vremii, s-au împământănit prin căsătorii cu fiice de boieri, ceea ce le-a permis să obțină moșii și dregătorii, aducătoare de foloase sigure. O ramură a familiei a devenit proprietara moșiei Epureni de Fălciu (astăzi satul Duda-Epureni, județul Vaslui), sat unde s-a născut, în anul 1823, Gheorghies, fiul lui Dumitru și al Smarandei Iamandi. În împrejurări puțin cunoscute, Gheorghies a venit la Bârlad; prezența sa în vechiul târg este atestată de documente încă din anul 1856. Primul teren cumpărat de către Gheorghies pe ulița Cotu Negru, în 1859, se învecina cu terenul și casa lui Manolache Costachi Epureanu. Între cei doi a existat atât o comuniune de idei, idealul național al Unirii Moldovei cu Țara Românească, cât și o legătură de rudenie dovedită de prezența uneia dintre surorile lui Gheorghies, Catinka sau Maria, amândouă *monahii* la curtea strămoșească din Epureni (astăzi sat Epureni, județul Vaslui), în anul 1872.³⁾

Gheorghies, întemeietorul ramurii Emandi, a militat consecvent pentru Unire, implicându-se în acțiunile unioniștilor din Bârlad, care l-au ales membru al Comitetului Unionist din ținutul Tutovei.⁴⁾ La ceva vreme de la moartea, în anul 1854, a soției sale, Clara Gherghel, văduvul s-a căsătorit, în anul 1865, cu vecina sa de la răsărit, Ecaterina Tuduri, proprietara caselor și a terenului de pe strada Belvedere nr. 143 (astăzi Bulevardul Epureanu nr. 3). Soții Emandi au avut trei fii - Nicolae, Theodor, Ioan - și o fiică, Smaranda.⁵⁾ Copiii au crescut împreună în casa de pe strada Cotu Negru, dar după divorțul părinților (1884), băieții au rămas, cel mai probabil, în casa tatălui, iar fiica, Smaranda, în casa mamei, Ecaterina (Catinka) Tuduri. Astfel, Theodor Emandi și-a trăit adolescența într-o casă deja încărcată de istorie. În toamna anului 1877, copilul Theodor l-a cunoscut pe Vasile Alecsandri, venit la Bârlad pentru a susține un recital de poezie, spectacol ce avea ca scop strângerea de fonduri necesare răniților români din Bulgaria. Bârlădenii l-au ovaționat pe poet de la Sala Ianculovski până în curtea

casei Emandi, unde s-a găzduit poetul. Atunci, Theodor era elev, posibil, la școala de băieți din apropiere, clădire situată pe strada Dobranici (astăzi Constantin Hamangiu), stradă numită după negustorul bârlădean care dăruise terenul pentru construcția unei școli primare. După absolvirea cursurilor primare, Theodor a studiat la Liceul Codreanu (1881-1887), cu profesori de elită, admirabile modele de conduită morală și ținută profesională. În perioada studiilor

Casa familiei Manolache Costachi Epureanu, prim-ministru al României în 2 rânduri, 1870 și 1876, situată pe str. Gh. Emandi, nr. 2 E-F. Imagine din 1978.

la Facultatea de drept din Iași, Theodor a luat parte la intensă viață culturală a orașului. Atunci a cunoscut-o pe Veronica Micle; avea să-i aducă ultimul omagiu poetei, în august 1889, la ceremonia funerară desfășurată la cimitirul Mănăstirii Vărațic.⁶⁾ Licențiat în drept, cu teza „Divorțul”, a rămas o vreme în capitala Moldovei, ca avocat, apoi ca procuror pe lângă Tribunalul Județean.⁷⁾

Aceasta este perioada în care tânărul jurist a întâlnit-o pe Elena, fiica cea mare a junimistului Nicolae (Nicu) Gane, primar al Iașului timp de cinci mandate. Căsătoria lor s-a făcut înainte de anul 1898, când Theodor, împreună cu Elena, a revenit la Bârlad, în casa părintească. Timp de două decenii, a desfășurat în paralel o carieră politică și administrativă. Urmând tradiția familială, s-a înscris în Partidul conservator, al cărui președinte județean era tatăl său. Amândoi au făcut parte din cercul de apropiați ai lui Take Ionescu, pe care tutovenii conservatori l-au desemnat președintele lor de onoare. În această calitate, în ziua de sâmbătă, 19 octombrie 1902, reputatul om politic a venit la Bârlad, vizită având ca scop atragerea de voturi pentru obținerea unui loc în Consiliul local București. Era

însoțit de doctorul Alexandru Schabner-Tuduri, văr primar cu Theodor Emandi, personalitate științifică și politică deopotrivă. Consfătuirea politică s-a organizat în casa președintelui local, Gheorgheș Emandi, amfitrionă fiind Elena Emandi.⁸⁾

După moartea tatălui, Theodor Emandi a fost ales președintele Partidului Conservator Tutova, iar din 1908 a ocupat aceeași funcție la Partidul Conservator Democrat condus de Take Ionescu. Între anii 1905-1907, ca primar al Bârladului, s-a ocupat de rezolvarea problemelor complexe ale concitadinilor, printre realizările sale fiind de reținut introducerea luminii electrice în oraș.⁹⁾ Din anul 1908, Theodor G. Emandi a intrat în Parlamentul României, având, succesiv, mandate de deputat și de senator.

Revenit în orașul natal, în octombrie 1916, în plin refugiu, Theodor Emandi călătorea des la Iași, care devenise capitala Țării amputate din cauza ocupației Puterilor Centrale. Începând cu iulie 1917, familia Emandi a fost nevoită să plece la Odessa, unde, sub amenințarea posibilei pierderi a statalității, s-au retras o parte din instituțiile românești. Situația românilor din orașul de pe malul Mării Negre a atins cote tragice începând cu ianuarie 1918, când s-a instalat un odios „guvern” bolșevic condus de Cristian Racovski. Suferințele lor au fost consemnate în jurnalul Elenei Th. Emandi, cutremurătoare frescă a istoriei noastre din perioada iulie 1914-aprilie 1918.¹⁰⁾

După război, familia Emandi s-a stabilit la București, în casa lor de pe strada Postelnicului nr. 3. Apreciindu-i calitățile, guvernele și regii României l-au numit pe Th. G. Emandi ministru plenipotențiar la Belgrad (1920-1928) și Praga (1928-1938). Ca diplomat, s-a remarcat prin numeroase acțiuni ce urmăreau creșterea prestigiului țării.

În anul 1942, Th. G. Emandi, pensionat probabil forțat de regele Carol al II-lea (1938), s-a stins din viață, în locuința sa din București. Conform dorinței soțului, Elena a vândut, casa istorică din Bârlad. Au urmat pentru ea ani întunecați. Copleșită de imense greutăți materiale, agravate de singurătate, distinsa doamnă octogenară a trăit până la sfârșitul vieții într-o încăpere a casei sale, naționalizate. A primit – târzie reparație – o modestă pensie din partea Academiei R.P.R., fiind urmașul cel mai vârstnic al scriitorului Nicolae Gane.

Casa din București a familiei Th. G. Emandi, situată pe str. Postelnicului nr. 3 (imagine actuală).

Note:

1. Ioan Antonovici, „Documente Bârlădene”, vol. II. „Actele de proprietate ale Casei Obștii Târgului Bârlad”, Bârlad, Tipografia Neculai P. Peiu, 1912, p. 342).
2. Certificat de proprietate din 17 aprilie 1873. Actul s-a făcut la solicitarea lui Gheorgheș Emandi, pe baza documentelor de vânzare-cumpărare din anii 1859 și 1868. Arhiva Elena Monu.
3. Maria Magdalena Ecsarhu (1876-1949), nepoată de fiică, Ecaterina, a lui Manolache Costachi consemnează afirmația călăgăreței: „... Sora mea a fost cumnata lui Manolachi...”: în notele memorialistice din Albumul de la Epureni, Arhiva Elena Monu; Elena Monu, „Familia Kostaki. Studii, memorii, documente”, Editura Sfera, Bârlad, 2013, pp. 227-231.
4. Elena Monu, op. cit., cap. „Lupu C. Kostaky. Amintiri”, pp. 142-143.
5. Documentele Casei Tuduri. Arhiva Elena Monu.
6. C. D. Zeletin, „Principesa Elena Bibescu, marea pianistă”, Editura Vitruviu, București, 2007, p. 496.
7. Traian Nicola, „Valori spirituale tutovene. Bibliografii”, vol. III, Editura Sfera, Bârlad, p. 225.
8. C. D. Zeletin, op. cit., p. 722.
9. Traian Nicola, *ibidem*.
10. Cf. Elena Th. Emandi, „Din anii de durere”, Editura Junimea, Iași, 1918.

Nicolae Gane în familie. Th. G. Emandi este al 5-lea pe rândul de sus de la stg. la dr., iar Elena, a 5-a pe rândul de jos. Fotografie din anul 1912.

SIMION BOGDĂNESCU

„BASARABIA EMINESCIANĂ” ÎN VIZIUNE CODRENIANĂ

Despre criticul literar, prozatorul/romancierul/gânditorul enigmatic și numerologic din labirintul ideilor și subtilul eminescolog **Theodor Codreanu** și despre multe dintre cărțile sale care ne determină să-i acordăm aceste calificative majore, etichete ale eternității, le-aș spune, m-am exprimat în dese rânduri cu admirație, pentru că o merită cu prisosință.

În primul rând, profesorul doctor Theodor Codreanu, am mai spus-o, îmi apare ca un *cap teoretic*, un spirit împătimit de idei, un constructor de eșafodaje ideatice (vezi „Transmodernismul”!), stăpânind cu măiestrie arta documentării și a argumentării, într-o adevărată scrimă de inducție și deducție. Toate acestea izvorăsc, fără vorbe mari, dintr-un real patriotism, dintr-o dăruire plină de har, și nu dintr-o egolatrie vecină cu megalomania ce-i stăpânește pe alții. De asemenea, se revarsă și din modelul eminescian/maiorescian, acela al supremației Adevărului cu A mare de tipar!

După cum însuși ne comunică, în domeniul extins al eminescologiei, până în momentul de față a închinat nu mai puțin de douăsprezece cărți *fenomenului Eminescu*. Cartea prezentă, „Basarabia eminesciană” (Ediție pentru Centenarul Marii Uniri, București, „Ideea Europeană”, 2018), are o geneză interesantă, explicată de autorul însuși. Inițial, a scris un studiu restrâns, care a văzut lumina tiparului în 2012, în revista „Limba Română” din Chișinău, când s-a petrecut comemorarea neagră a împlinirii a două secole de la furtul Basarabiei din anul 1812. Apoi și-a adunat forțele și-a dat studiul „Basarabia eminesciană” (Ediția I, 2013). Adăugând încă cinci capitole inedite: „Apendice istoriografic la <<cazul Stere>>”, „Întâlnire ontologică: Eminescu și Stere”, „Basarabia și arheul românesc”, „Resurecția identitară a Basarabiei” și „Timp și exil”, a rezultat Ediția a II-a, voluminosul și luminosul studiu de față.

Trebuie să remarcăm că, prezentând viziunea marelui poet și jurnalist Mihai Eminescu asupra Basarabiei, implicit Theodor Codreanu își propune și propria viziune asupra acestei provincii istorice românești, pe care destinul universal divin o ține încă ruptă de trupul țării: România. Genialul poet a abordat Basarabia, această „cestiune de existență pentru poporul român”, slujindu-se nu numai de problemele istorice evidente, ci și de filosofie, drept, politică, morală, în strânsă legătură cu ceea ce Codreanu a definit prin „ontologia arheității”.

După autorul nostru, Basarabia și Eminescu se află într-o relație magică, numerologică, nefastă prin al doilea număr perfect 28, deoarece pe data de 28 mai 1812, Rusia țaristă îngloba teritoriul dintre Prut și Nistru, și tot pe 28 iunie 1940, Basarabia va fi invadată de tancurile sovietice. Iar *Poetul Național* a fost internat la ospiciul „Caritatea” al lui Alex. Suțu tot în data de 28 iunie 1883. Bătălia ideatică pentru Basarabia a dat-o Eminescu, în principal, ca ziarist la „Curierul de Iași” (1876) și la „Timpul” (din noiembrie 1877).

Imperiul Rus a fost dintotdeauna stăpânit de cinism („cinismul imperial”). Răpirea Basarabiei și toată existența ei sub cnutul rusesc au fost marcate de cicatricea *rațiunii cinice*. Eminescu explică pierderea acestui teritoriu nu numai prin acte de trădare, ci și prin *răul dinlăuntru* (gena tracică străveche mai puternică decât moștenirea romană, ce conține în ea însăși dezbinarea, evidențiată

de Herodot. Ea s-a transmis ca rău dinăuntru, numit de Eminescu „domnia electivă în dauna principiului eredității”. Românii, ca să nu dispară ca nație, trebuie să se conducă după un ideal și acesta este „menținerea unității reale a limbei strămoșești și a bisericii naționale. Este o Dacie ideală aceasta...”

Noi astăzi n-am rezolvat problema Basarabiei. Și la anul 1878 poetul și ziaristul Eminescu credea că acest teritoriu are o mare importanță, capitală pentru existența României, ca să nu pierdem „încrederea în trăinicia poporului român”.

Cel mai important studiu eminescian (care tratează problema de față) este „Basarabia”, publicat în cinci numere din ziarul „Timpul”, între 3 și 14 martie 1878, bazat pe documente istorice aparținând lui Hasdeu, Eudoxiu Hurmuzaki, M. Kogălniceanu ș.a.

Th. Codreanu reia cuvintele faimoase ale poetului din capitolul I, „Numele și întinderea ei”: „A rosti numele *Basarabia* e totuna cu a protesta contra dominațiunii rusești. Numele *Basarab* și *Basarabeni* exista cu mult înaintea vremii în care acest pământ devenise românesc; acest nume singur este o istorie întreagă”.

Mai presus de toate jurnalistul istoric va pune *Dreptul*. Întreaga noastră istorie s-a condus după norma suverană a dreptului. El opune *forța dreptului/dreptului forței*.

Ideile eminesciene, viziunea sa asupra provinciei istorice Basarabia, afirmă Th. Codreanu, au fost continuate de un alt spirit de

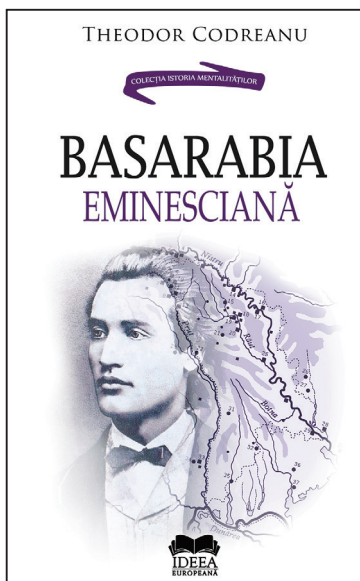
mare profunzime: Constantin Stere (1865 - 1936). Amândoi, însă, „gândeau nu pentru o clipă istorică, ci pentru *destinul* națiunii!”

Între Eminescu și Stere s-a petrecut o „întâlnire ontologică”, afirmă Th. Codreanu, ținând cont și de viziunea lui Mihai Cimpoi care a observat „această congenialitate Stere-Eminescu privitor la *adevăr*”. Cei doi au identificat în Basarabia vatra/arheul românismului! Iar numele de *Basarab* „are valoare de noumen românesc, de arheu!”

De la capitolul XVI - „Moștenirea țaristă în bolșevism”, Th. Codreanu își deplasează observațiile dincolo de viziunea eminesciană asupra Basarabiei și ia în atenție soarta țării noastre după al doilea război mondial (și a Moldovei sovietice), descoperind totuși previziuni extraordinare ale marelui poet și jurnalist M. Eminescu. Ideologul Th. Codreanu ia în discuție și ultimatumul din 28 iunie 1940 și Diktatul de la Viena, campania din răsărit sub comanda mareșalului Ion Antonescu, instaurarea comuniștilor, a regimului bolșevic în România, perioada Gh. Gheorghiu-Dej, perioada N. Ceaușescu, căderea comunismului (după 1989), *legenda neagră* și colportorii ei (remarcabil fiind Emil Georgescu), reinstaurarea Cominterniștilor în România actuală.

Concluzia codreniană: „România a fost și este, pas cu pas, nimicită economic, moral, spiritual, jefuită de resursele ei naturale (...) suportând (...) un exod de populație, pricinuit de *sărăcie* și *ură* de sine...”

Studiul „Basarabia eminesciană” al lui Th. Codreanu, slujit de un stil impecabil, de claritate și precizie maxime, condus cu deosebită pricepere pentru a încanta spiritul cititorilor, are toate atributele sincerității, sentimentul național al apartenenței și reprezintă încă o izbândă a viziunii codreniene eminescologice demnă de a figura în colecția Eminesciana!

CENTENAR ION CHIRICUȚĂ

Profesorul **Ion Chiricuță** (1918 – 1988), strălucit chirurg oncolog, creatorul și directorul Institutului de Oncologie din Cluj-Napoca, pasionat colecționar de artă, a donat orașului său – știu bine bârlădenii – o parte importantă din bogata sa colecție. A făcut-o în amintirea tatălui său, renumitul **preot Toma Chiricuță**, cărturarul publicist, predicatorul de mare vocație, unul din cei trei creatori ai Academiei Bârlădene. Cel care a fost arestat, la vârsta de 74 de ani, pentru că în biserica sa, pe un afiș se putea citi: *Omul în afară de corp are și suflet!*

În zilele de 28 și 29 septembrie 2018, sub genericul **Centenarul Ion Chiricuță**, Muzeul „V. Pârvan” a găzduit simpozionul aniversar, organizat de Societatea Română de Chirurgie, la inițiativa fiului celui omagiat, prof. univ. dr. **Ion Christian Chiricuță**. În program: o sesiune de comunicări științifice, prezentarea Catalogului Colecției de artă a Profesorului Ion Chiricuță, proiecția filmului „Arta chirurgului”, precum și prezentarea Albumului de artă al Colecției, volum bibliofil apărut în 800 de exemplare.

Prezent la manifestare, fiul savantului declara:

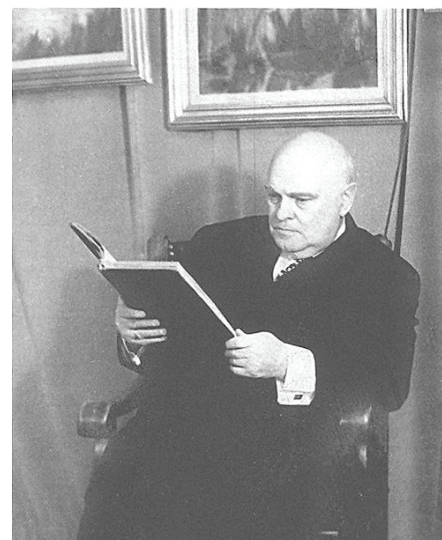
Prin conceptul și munca celor implicați în realizarea acestui Centenar se transmite o parte din *sufletul colecționarului, iar fiecare privitor este însoțit de Ion Chiricuță, pe întreg parcursul «vizitei», atât în universul medical, cât și în cel artistic al părintelui meu.*

Ne vine în minte emoționanta confesiune a ilustrului profesor:

Merg zilnic ca medic chirurg la masa de operații și mă simt pătruns de efluvii izvorâte din operele panotate în casa mea, și ceea ce pare incredibil de făcut cu bisturiul îmi reușește în colaborare cu ceea ce-mi dau emoțiile picturii. Prin ea iubesc omul, viața, devin mai bun, mai înțelept. Ridic medicina la nivel de creație și desfac miracolul natură, pentru a-l recompune.

În urmă cu 35 de ani, apărea la Editura Litera din București, volumul de poezie al Profesorului, „Uitatele fântâni”, ilustrat cu opt desene ale lui Marcel Chirnoagă. În dedicația cărții, aflăm numele a doi chirurghi de mare prestigiu european, „care au scris și poezie” și, detaliu mișcător pentru noi, numele poetului care a fost medic în anii grei ai războiului la Bârlad, frecventând și reuniunile Academiei Bârlădene: „Lui VASILE VOICULESCU și tuturor medicilor care au simțit nevoie să fie și... rătăcitori prin stele.”

Cu ocazia dublului Centenar, Prof. univ. Ion Christian Chiricuță a publicat, în regie proprie, o ediție aniversară a volumului, cu un tiraj limitat de 200 de exemplare.

Ion CHIRICUȚĂ

Ultima colindă

Haide, iubito, să-ncepem colinda
Leruiler, florile dalbe, flori de măr
Să ne luăm pelerinele neagră și albă
Ce-odinioară ne-au fluturat pe umăr,
Și-ncet, ținându-ne de mână, ca heruvimii bolnavi de ftizie
Să lunecăm cumiști pe sub bolta crengilor cu flori de gheață
Să ne jucăm sfios
Urmărindu-ne propria umbră proiectată diform în ceață
Florile dalbe, flori de măr.
Să ne jucăm din nou ca odinioară
Când ochii printre gene s-au mângâiat pentru întâia oară
Florile dalbe, flori de măr,
Să mergem să colindăm la aceleași ferești luminate
Ca odinioară când ne țineam de mână, cântam și ne sărutam pe furișate.

Leruiler florile dalbe, flori de măr.

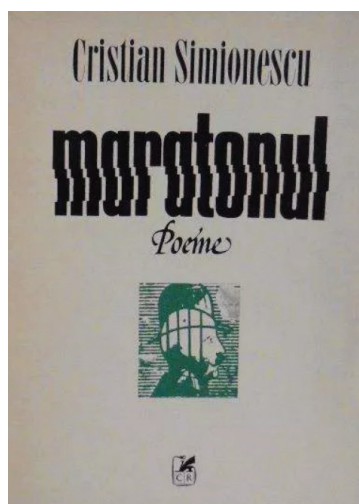
Iubito, de ce ai ochii uscați și părul de vată?
De ce șchioapeți și gura ți-i încleștată?
Privește-mă cu ochii tăi de altădată
Lucioși și arzători ca mura coaptă

Învăluie-mi grumazul cu brațele tale calde
Și sărută-mă, sărută-mă cu patima nopților înfiorate
Când îți revărsai părul bogat peste umerii mei goi
Florile dalbe, flori de măr.

Iubito, de ce brațele-ți stau nemișcate
De ce ți-acoperă ceața ochii și fața?
Mai ești lângă mine? Nu te mai văd, e noapte,
Aud doar sălciile cum plâng în șoapte
Mă lovesc de copacii uzi, mă-nțep în urzici
Mi-e teamă c-am rămas singur pe aici.
De ce te-ascunzi după tufisuri, după salcâmi
De ce nu mă prinzi în ale tale calde mâini
Ca odinioară
Când ne jucam de-a v-ați ascunselea prin grădini.

Iubito, te caut orbecăind cu mâna uscată prin ceață
Tu te ascunzi, strângându-ți pumnii uzi pe față.
În curând va fi dimineață
Florile dalbe, flori de măr
Colinda va rămâne neîncheiată!
Ceața se va risipi
Iar noi nu ne vom mai regăsi
Niciodată, iubito, niciodată
Leruiler, florile dalbe, flori de măr.

CRISTIAN SIMIONESCU

A plecat dintre noi unul dintre cei mai originali și mai pregnanți poeți ai generației '70, **Cristian Simionescu** (21 iulie 1939, Hlipiceni, județul Botoșani –13 noiembrie 2018, Bârlad).

A rămas fidel, peste cinci decenii, orașului care l-a adoptat, ca profesor de limba și literatura română, în 1967, pentru ca din 1983 să se pună în slujba tinerelor talente din învățământul preuniversitar la Clubul „Spiru Haret” din Bârladul lui Cezar Ivănescu, ambii fiind personalități de prim plan ai literaturii române de după al Doilea Război Mondial, dovadă, între altele, că au fost răsplătiți cu Premiul Național „Mihai Eminescu”, de la Botoșani, pentru întreaga activitate poetică. Amândoi au avut vocație de maeștri, Cezar Ivănescu conducând Cenaclul „Numele poetului”, iar Cristian Simionescu îndrumând elevii înzestrați, dar și pe tinerii aspiranți la gloria literară, făcând-o cu un înalt profesionalism, cultivând un ethos estetic modern, rafinat, seniorial. I-au fost discipoli Ancelin Rosetti, Marian Constandache, Dumitru Palade (un poet înzestrat, autor a două volume de versuri, care s-a stins înainte de vreme), dar și alții.

Opera lui Cristian Simionescu nu este de mari dimensiuni (*Tabu*, București, 1970; *Vicleniile oceanului*, București, 1980; *Maratonul*, București, 1985; *Insula*, București, 1988;

A scris printre noi, atât de singular în fondul și în forma sa poetică așa de nouă și neașteptată. A trăit printre noi, alegând (ceea ce nu putea părea decât) *retragerea* sa bârlădeană, fără complexe, fără zgomot, fără complicități, fără compromisuri.

Nu cred că l-am meritat, deși ni s-a părut firesc să pășim pe aceleași străzi cu un mare poet. Poate fi omenesc dar e întristător că nu am înțeles la timp: am fost contemporani cu „unul din cei mai importanți poeți din a doua jumătate a secolului XX”, cum aprecia Cezar Ivănescu.

Ne despărțim de poetul care a putut spune: *Orice fir de pulbere din luminescența razei cu toleranță l-am privit, iubindu-l*. Care ne-a mai spus, spre luare aminte: *Sunteți prea înafară ca să puteți veni înlăuntru*.

Și pentru că tot el ne-a spus: *Nu se poate muri de tot...*, să-l încredințăm: Așa este, Poete!

Nu se poate uita atmosfera din casa familiei Simionescu, respirând șiruri-șiruri de cărți și rafturi de bibliotecă, în care aflai orice titlu... Și vocea poetului, în semitonuri scăzute, calde, îndemnurile sale transmițând încredere, valorizând. Să mă convingă să încerc a transpune în franceză versuri din *Maratonul*-ul său, a fost doar unul din semnele generozității pe care i-au știut-o toți cei care l-au cunoscut.

E. P.

NE-A PĂRĂSIT O MARE CONȘTIINȚĂ ESTETICĂ ȘI MORALĂ

Poezii, București, 1997; *Ținutul bufonilor*, Iași, 2001; *Ținutul fructelor*, Iași, 2002). Între acestea, sigur, două capodopere: *Maratonul* și *Ținutul bufonilor*. Puținătatea cantitativă a versurilor a compensat-o cu o exigență estetică pe care nu oricine o are. Paradoxal, fiindcă nu dezlănțuirea retorică i-a lipsit scriitorului, el putând spune că, aidoma lui Eminescu, avea cuvinte *pana chiar să o fi rupt*. Dovadă stau dezlănțuirile oceanice din *Maratonul* și din *Ținutul bufonilor*. Suprerealismul magmei lirice degajă, în același timp, o atitudine aristocratică, verticală, de mare singuratic, de *poet autarhic*, cum l-a numit Lucian Vasiliu.

În singurătatea lui, avea însă vocația prieteniei și a statorniciei judecăților față de cei din jur. Lupta pentru cei pe care îi aprecia. Mi-amintesc că, în anii lui tonifianți, m-a inițiat în arta unui pictor român de geniu, cvasinecunoscut în țară, Paul Neagu, pentru care a făcut eforturi de promovare în rândul publicului românesc. Era deschis și militant pentru ceea ce s-a numit *artă generativă*.

Cu plecarea lui Cristian Simionescu, breasla scriitorilor a pierdut o mare conștiință estetică și morală, iar Bârladul de azi pe cel dintâi stăpân al culturii sale.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Theodor CODREANU

CASETA GÂNDURILOR GNOMICE

Ne-am gândit că o reflecție originală de felul celor numite adagii, aforisme, apoftegme, sentințe, maxime ș.a.m.d., ar fi de folos, conferind osatura necesară unei reviste de artă ca a noastră, a cărei miză stă în lipsa de cenzură a expansiunii, în libertate, fantezie, joc mai mult sau mai puțin riscant. Conținutul dens și restrâns al casetei ar compensa structural ansamblul revistei.

Acesta ar urma să fie un gând concis, surprinzător prin originalitate sau paradox, prin noutate, învățătură sau frumusețe, prin trăirea personală mărturisită prin mijloacele specifice genului artistico-moral, prin însăși trăirea morală cu forță de iradiere. Și să dispună, dacă e cu putință, de ax de simetrie. El va trebui să emane însă de la un gânditor sau artist de prestigiu.

Iar numărul mic al acestor gânduri să consune cu lapidaritatea însăși.

Gândurile gnomice vor fi în număr de trei. Fatidicul trei:

Nu ți-am spus, seara și-n zori,
Toate, de câte trei ori? (Arghezi)

Cele trei aforisme vor fi ale unui singur autor. Vom începe, după cuviință, cu A. Vlahuță (1858–1919), primul președinte de onoare al Academiei Bârlădene (1915).

C. D. Z.

București, 19 noiembrie 2018.

* Invidioșii suferă de succesul altora ca de-o umilință, ca de-o ofensă neiertată adusă slăbiciunii lor.

* Poate fi cineva fericit când ia aminte la câte-s de făcut pe lume, la câte însăși câtă să-mplinească într-o viață așa de scurtă și de nesigură și vede că-l apucă noaptea cu lucrul abia început?

* Viața simplă, bunătatea, cinstea, mândrul dispreț pentru toate deșertăciunile omenești, iubirea de țară, munca neadormită și adâncă pasiune pentru bine, adevăr și frumos... acestea sunt cea mai înaltă învățătură pe care poate să ne-o dea un om.

A. Vlahuță

ION N. OPREA

C.D. ZELETIN - PRIMUL CETĂȚEAN DE ONORE AL COMUNEI NATALE, RĂCHITOASA

Vestea mi-a comunicat-o prof. univ. Ioan Dănilă din Bacău, dar amănunte am aflat din ziarul *Deșteptarea*, și m-am întrebat a cui este Onoarea, a lui C. D. Zeletin, fiu al satului Burdusaci, comuna Răchitoasa, de mult onorat cu tot felul de titluri artistice și științifice, inclusiv cel de Academician, ori a Consiliului Local care, iată, i-a acordat în 2018, de Ziua Sfintei Parascheva, ocrotitoarea de rele a Moldovei lui Ștefan cel Mare, Titlul anunțat „pentru întreaga activitate dăruită științei și culturii românești, pentru calitățile de scriitor și pentru creșterea prestigiului și îmbunătățirea imaginii comunei Răchitoasa la nivel național”.

De asemenea, tot mare cinste, pentru cine, de la începutul anului școlar 2019-2020, Liceul din Răchitoasa, cu profil tehnologic, va purta numele „C. D. Zeletin”.

Mai aflăm, la ceremonia de acordare a titlului de Cetățean de onoare au fost prezenți, alături de primarul Valentin Moraru, de consilierii locali și de cetățenii comunei, președintele Consiliului Județean Bacău, Sorin Brașoveanu, conf. univ., publicist și redactor al revistei *Ateneu* Ioan Dănilă, președintele Societății Cultural-Științifice „Vasile Alecsandri” din Bacău (care a inițiat evenimentul), și consilierul parlamentar Nelu Broșteanu al deputatului Ioan Floroiu.

Despre Constantin Dimoftache/scriitorul C. D. Zeletin, aflăm detalii din ceea ce scrie ziarul la care ne-am referit. „S-a născut pe 13 aprilie 1935, în satul Burdusaci, comuna Răchitoasa. Este considerat una dintre cele mai proeminente personalități ale științei și culturii românești, luând în calcul anvergura operei sale științifice și recunoașterea unanimă a meritelor scriitoricești, reflectate în volume publicate și articole găzduite de publicații prestigioase. C. D. Zeletin, medic, biofizician, poet, eseist și traducător de poezie italiană și franceză, poartă și pecetea unei familii celebre, cu ramificații înspre familiile savantului George-Emil Palade, singurul român deținător al Premiului Nobel pentru Știință, creatorul biologiei celulare; a doctorului Alexandru Brăescu, primul profesor de psihiatrie din Moldova fondatorul Așezămintelor de Psihiatrie din Iași, care a impus psihiatria ca disciplină universitară; a filosofului Ștefan Zeletin, creatorul sociologiei științifice. Premiat în anul al III-lea de facultate (1956), amenințat să nu-și poată continua studiile din cauza „originii sociale nesănătoase”, a fost nevoie să fie înfiat de bunicii paterni, Constantin Dimoftache și Natalia Dimoftache (născută Palade). În felul acesta numele a rămas nemodificat, singura schimbare fiind inițiala tatălui: N(icolae) – preot, înlocuită cu C(onstantin)”.

Deosebit, ne permitem a aminti celor care au urechi să audă, dar și inițiativă, respect pentru Om și omul local de cultură, că Răchitoasa, numai dintre foștii mei colegi, are și alte nume care răsună în lume: Neculai Ciochină, pictor cu o largă și recunoscută activitate pe continent, Alexandru Gh. Tacu, poet, tatăl lui „Mălin, vestitorul revoluției” din 89...

16 octombrie 2018

N.R.: Ne permitem să adăugăm că acordarea titlului a fost însoțită de alte foarte importante demersuri: întemeierea muzeului „Casa Memorială C. D. Zeletin și a personalităților burdusăcene care s-au impus în cultura română”, în casele părintești donate satului natal Burdusaci, prin Primăria comunei Răchitoasa, cu terenul din jur, încă de acum un deceniu, de C. D. Zeletin, fratele său, Paul, și sora sa, Gabriela; denominarea „C.D. Zeletin” liceului din Răchitoasa; realizarea unui bust reprezentându-l pe C. D. Zeletin.

UN *GENIUS LOCI* AL JUDEȚULUI BACĂU

Nimic nu pare lipsit de sens în gestul Primăriei comunei Răchitoasa, județul Bacău de a-i acorda prof. univ. Constantin Dimoftache/ scriitorul C. D. Zeletin, membru titular al Academiei de Științe Medicale, titlul de Cetățean de onoare al comunei. Este primul localnic care primește această distincție (C. D. Zeletin s-a născut la 13 aprilie 1935 în satul Burdusaci, din această comună), într-un an când izbutim să arătăm mai altfel că ne prețuim valorile și că identitatea națională se întemeiază pe identitatea locală. (Sorin Brașoveanu, președintele Consiliului Județean, l-a numit pe scriitorul și omul de știință C. D. Zeletin o prețioasă comoară a locurilor.)

Starea sănătății nu i-a permis să părăsească Bucureștiul, dar mi-a dictat prin telefon textul de mai jos (inițial îi cerusem un mesaj convențional), pe care l-am restituit duminică, 14 octombrie, dragilor săi concetățeni. (Ioan Dănilă, în „Ateneu”, LV, octombrie 2018, p. 21)

Mulțumesc Domnului Primar și colegilor Domniei Sale pentru faptul de noblete pe care mi-l arată, numindu-mă Cetățean de onoare al comunei! Ceea ce-mi acordați Dv. astăzi este foarte mult, căci peste onoare nu știu ce s-ar putea adăuga. În înțelesurile ei multiple, onoarea presupune aspirația cea mai înaltă din om de a descoperi răsfrângeri ale divinității în făptura trecătoare. În cazul meu, medic și profesor universitar, e vorba de corectitudinea de o viață în lupta împotriva Răului pe care-l constituie alterarea fizică, sufletească ori mintală a omului, corectitudine ridicată, după puteri, la ceea ce vrem cu toții să se numească virtute. E definiția dată onoarei de marele nostru jurist Istrate Micescu. Pe de altă parte, ca scriitor-artist, sper ca onoarea să-mi fi fost extrasă din consacrarea întregii mele vieți slujirii frumuseții înălțătoare din trupul, sufletul și mintea ființei umane, a lumii care ne-a fost dată și a reflectării universului în desăvârșirea lui. Onoarea s-a îndreptat totdeauna spre sfințenia din sufletul omenesc, așezând-o deasupra vieții materiale, perisabilă prin firea lucrurilor. Punctul ei suprem, aproape supraomenesc, dar posibil, stă în jertfă. S-o caute fiecare unde crede! S-o caute în tăcere și fără ostentație!...

Burdusacii și Răchitoasa au constituit o permanență în sufletul meu, cu bucuriile și durerile pe care le-au presupus. Le-am slujit cu armele mele, numite mai sus, dar și cu cercetarea vechimii acestor așezări, grație instrumentelor specifice acestui demers, pe care le-am privit cu toată seriozitatea. Ele au ca

subiect – e și firesc – istoria Burdusacilor, atestați pentru întâia oară, indirect, ca „Oprișeștii de Jos”, în anul 1452, și nominal în anul 1555. Vechime emoționantă! Punctez două realități extrem de importante:

1. Capul Dealului de la Burdusaci este o așezare eneolitică, aparținând Culturii Cucuteni, faza A, mileniiilor 4 și 3 î.H., necercetată arheologic.

2. Biserica „Sfinții Voievozi”, atestată documentar în 1487 (cea mai veche biserică de lemn din Moldova), se dărâmă sub ochii noștri... Fiecare bucată de zid când cade „pe deal, la Cimitir”, îmi lovește, prin ecou, sufletul la București... Înălțată în vremea lui Ștefan cel Mare, domn al Moldovei între 1457 și 1504 – te cutremuri! Deasupra ușii de intrare se păstrează și astăzi, din nefericire expusă la acțiunea distrugătoare a soarelui, încadrată într-o torsadă monoxilă, o inscripție de foarte mare însemnătate atât prin faptul că atestă vizitarea Bisericii de către Vasile Lupu, domnitor la Moldovei între 1634 și 1653, cât și prin numele enoriașilor de pe acele timpuri. Cel ce scrie aceste rânduri, născut la Burdusaci dar trăitor în București de peste 60 de ani, a cumpărat în urmă cu mai bine de 40 de ani, de la gaterul din Răchitoasa, șase scânduri masive de stejar, pentru ca, lucrate adecvat, să protejeze ca obloane inscripția. Scândurile se află și astăzi (?) depuse în Biserică. Niciun tâmplar al locului nu s-a învrednicit să ducă la bun sfârșit inițiativa. Obloanele urmau să apere aceste prețioase elemente de artă

veche românească, să fie închise cu un lacăt, cheile putând fi cerute de cei interesați de la paracliserul ce-și are casa alături. Dumnezeu să-i odihnească, dat fiind faptul că între timp s-au dus acei consăteni... Iată textul inscripției, foarte importantă prin atestarea vizitei voievodului și pentru onomastica acelor vremi: „I. H. Ț. Cu numele Tatălui, cu ajutorul Fiului și Duhului Sânt, amin. Aciastă sântă besereacă s-a făcut cu hramu Sântii Arhangheli Mihail i Gavreil. Vă dnăi* Io Vasilie Voevod pomeni Gospodi; N. Ionașco, Toader Zeletin, Anasonia, Parasca, fiica, Ion Musta, Danat, Ivașco, Savin, Toderică, Anița, Tofana, fiica, Nasonica, Vasilă, Ion Stratul“. (*Ambiguitate în decriptarea textului: vă dnăi ar putea însemna „am văzut-o“)

E momentul, socotesc, să menționez contribuțiile mele originale în stabilirea etimologiei (care au avut ecou în mediile specialiștilor) a două toponime: Burdusaci și Colonoasa. Răchitoasa rămâne legată de familia mea prin câteva nume, pe care cred că e necesar să le amintesc. Întâiul ar fi Gheorghe I. Palade, stareț al Mănăstirii Răchitoasa sub numele de ieromonahul Gherman, trăitor în prima jumătate a secolului XIX. (Copil, vizitând Mănăstirea după cutremurul din 1940, încă se păstrau în pictura murală crâmpoie din portretul lui, deteriorate.) Ieromonahul Gherman a luat pe lângă el nepotul de frate Gheorghe I. Palade (1854-1928) când a rămas orfan de mamă, nepot care, după ce și-a făcut primele trei clase la Răchitoasa și a urmat Seminarul, a devenit preot, păstorind o viață Șendreștii, județul Tutova (azi, comuna Băcăuană Motoșeni). El este bunicul marelui savant GEORGE-EMIL PALADE (1912-2008), primul român laureat al Premiului Nobel (1974) pentru Medicină... Azilul de alienați de pe lângă mănăstire era vizitat, în scop științific, de un alt unchi al meu, ALEXANDRU N. BRĂESCU (1860-1917), care, după studii în Elveția, Franța, Belgia și Scoția, a fost primul profesor universitar de psihiatrie al Facultății de Medicină din Iași și ctitor al Așezămintelor Socola. I-am consacrat o carte. Apoi, un frate al buncii mele după tată, DR. CEZAR BRĂESCU (1890-1957), a fost medic la Răchitoasa, după care, făcând specializare în stomatologie, a fost primul medic stomatolog al Băcăului, care până atunci nu avea decât „dentiști“, adică tehnicieni dentari. Domnule Primar, iubiți consăteni, nu pot încheia fără să-mi exprim înainte de toate părerea de rău de a nu fi putut lua parte la acest eveniment pentru comuna Răchitoasa și pentru satul Burdusaci; părere de rău cu atât mai apăsătoare cu cât mă privește...

În al doilea rând, nu pot să nu-mi exprim adâncă mulțumire pentru bunăvoința fără de nume a colegului meu, dl conf. univ. dr. Ioan Dănilă, figură reprezentativă și vibrantă a învățământului nostru universitar, de a mă înlocui și a-mi face un scurt bilanț al vieții mele cărturărești și creatoare, acum la vârsta de aproape 84 de ani... O viață împărțită între știință și artă, o viață lipsită de vacanțe, în sensul strict al noțiunii. În venirile mele la Burdusaci, aduceam cu mine

cele ale scrisului: poezie, eseistică, filologie etc., în răstimpuri examinând și chiar tratând, ca medic, consătenii suferinzi. Iar la București, în Catedra de biofizică a Facultății de Medicină „Carol Davila“, rămânând seara singur, în întinericul necesar al laboratorului de citospectrofotometrie, concentrat în conul de lumină al prietenei mele de-o viață, veioza, lucram la recrearea în românește a operei beletristice integrale a lui Michelangelo Buonarroti ori a „Florilor răului“, de Charles Baudelaire, ca să nu citez decât două nume: unul italian și unul francez, dintre sutele pe care le-aș putea cita...

În pauza concertelor – să zicem, de vioară –, virtuozul George Enescu se retrăgea în cabină și folosea până și cele 15 minute ale pauzei, aplecat asupra partiturii compozițiilor proprii: mereu mai găsea ceva de modificat. „Mă odihnesc de muncă prin altă muncă!“, răspundea senin celor ce-l surprindeau... Îndrăznesc și eu – păstrând distanța cuvenită! – să răspund ipoteticului răchitoșean sau burdusăcean care m-ar întreba, chiar astăzi!, ce fac: „Mă odihnesc din muncă prin altă muncă! Pe celelalte, le știe numai bunul Dumnezeu!“ Vă urez tuturor sănătate și lumină sufletească!

C. Dimoftache-Zeletin

București, 13 octombrie 2018

București, 30 octombrie 2018.

Stimate domnule Primar,
Stimate membru ai Consiliului local,
Stimate domnule Secretar,

M-a impresionat profund hotărârea de a mi se acorda titlul de „Cetățean de onoare al comunei Răchitoasa“, de a conferi numele meu locului tehnologic și a demara restaurarea casei mele natale, viitor muzeu, din Burdusaci, unde am venit pe lume la 13 aprilie 1935!

Vă mulțumesc de răsunător recunoscător.

Văd în nobilul dumneavoastră gest sensibilitatea consătenilor mei la orice formă de îmbogățire spirituală; în cazul de față privitoare la artă și la știință, la tot ce are valoare, la ceea ce este spiritual deasupra celor materiale, necesare și ele, chiar indispensabile, însă lipsite de nimb și transcendere.

Vă rog să fiți conștienți că prețuiesc distincția conferită mai mult decât pe altele, și că totuși de ce: puteam să mă înscriu oriunde în lumea aceasta, Dumnezeu însă a hotărât să mă nasc în Burdusaci Răchitoșei și în mine o altă parte a ~~planetei~~ ^{planetei} ~~lumei~~. De ce? Cine poate ști?!...

Purtând, odată, odată cu mărirea aceasta, grațitudinea și prețuirea pe care vi le port.

C. Dimoftache-Zeletin

PROF. NICOLAE DINA
Alexandria-Teleorman

ION N. OPREA - O VIAȚĂ ÎNCHINATĂ CUNOAȘTERII

În urmă cu ceva timp, la îndemnul scriitoarei româno-canadiene Elena Buică, de origine teleormăneană, am luat legătura cu Domnul **Ion N. OPREA**, pentru a-i propune colaborarea la una dintre antologiile de care se ocupa personal. Pentru că proiectul său mi s-a părut, din capul locului, nu numai un simplu act editorial, ci unul vădind un real sentiment patriotic prin însuși titlul propus, „Să ne iubim pământul strămoșesc!”, curiozitatea m-a împins să aflu cine este acest om. Nu mică mi-a fost surpriza să constat că este un octogenar sagace, un cărturar rasat care și-a dăruit întreaga viață culturii și literaturii, un intelectual distins, autor a zeci de cărți și, sunt convins, a mii de articole gândite și scrise cu același condei vivace și, desigur, cu un talent indenegabil.

Ca și când ar fi intuit dorința mea de a-l cunoaște, chiar dacă nu *face to face*, măcar prin cărțile sale, Domnul Ion N. Oprea m-a onorat oferindu-mi ultimele sale cărți, din care am realizat gama extrem de variată a cunoștințelor sale, conceptele, ideile și gândurile privitoare la complexitatea preocupărilor umane.

Veritabil om de carte, lector pasionat a sute de cărți și articole de pe Internet din cele mai diverse domenii, a reținut atâtea informații, încât se poate spune că a devenit o reală enciclopedie prin cunoștințele incomensurabile căpătate în urma unei documentări acribice de-a lungul întregii sale vieți și pe care, cu generozitate, le depozitează în miile de pagini ale numeroaselor sale volume, pentru a se afla la îndemâna celor interesați.

Primul lucru care te impresionează este vastitatea informațiilor; al doilea este numărul imens al personalităților prezente, fie ele de notorietate sau mai puțin cunoscute, iar al treilea este că nu-i scapă mai nimic din tot ceea ce a însemnat și încă înseamnă istorie, cultură, artă, literatură, viață spirituală pe tărâm românesc. Cărțile sale de tip mozaic, impresionante prin plaja aproape atotcuprinzătoare a informațiilor, cuprind o multitudine de subiecte tratate în studiile și eseurile strânse în numeroasele volume, ca să nu mai vorbim despre însemnările în revistele vremii ale unui jurnalist „de cursă lungă”, privitoare la realizări, unele epocale, ale românilor, de aici și

de pe mapamond, medalioane și evocări ale unor personalități ale științei, culturii, literaturii, artei și religiei sau ale unor oameni obișnuiți având idei, uluitoare prin simplitatea lor, dar admirabile prin utilitatea în viața de zi cu zi. Într-un cuvânt,

scriitorul, el însuși un erudit, din moment ce se plimbă cu nonșalanță prin cele mai diverse domenii, își face datoria, mult mai mult decât alții, de a promova spiritul inventiv, valorile naționale incontestabile care s-au manifestat din cele mai vechi epoci, ajungând în prezentul ai cărui contemporani suntem, cu nimic mai prejos, continuând, cu certitudine, o tradiție a excelenței românești.

Prima lucrare, „*Dacia preistorică*” de **N. Densusianu prezentată de C. I. Istrati**”, publicată la Editura „Armonii culturale, Adjud, 2016, editor fiind același neobosit promotor al literelor românești, Gheorghe A. Stroia, este prima carte a lui Ion N. Oprea, pe care am avut plăcerea s-o citesc prin bunăvoința autorului. Cartea este structurată în trei capitole, cel dintâi, „*Dacia, Dacia preistorică*”, prezentând marea operă istorică fundamentală a lui Nicolae Densusianu, referitoare la

perioada în care s-au format poporul român și limba română, istoric pe care îl admiră necondiționat, mai ales că el însuși este autorul a două lucrări referitoare la strămoșii noștri, publicate în anul 2014 („*Dacii la ei acasă*” și „*Dacii și noi. Comentarii*”) 2015; apoi, *Firul Daciei Mari*, 2017, Editura Armonii Culturale. Reproducând fragmente din lucrare dar și din comentariul lui C. I. Istrati însuși, evidențiază meritele istoricului în stabilirea adevărului istoric, combătând, totodată, teoriile fanteziste ale unor așa-ziși cercetători („fără vocația cercetării”) cu privire la aceeași perioadă istorică și îi dezavuează pe cei ce le-au enunțat de-a lungul timpului, numindu-i „farsori științifici”, chiar „harpîi științifice”, căci „apără cu disperare” teoria romanizării, negând originea traco-dacă și „rădăcinile proto-indo-europene” ale limbii române.

Capitolul al II-lea, „*Neagu Djuvara întors acasă...*”, are în centrul său pe istoricul român multă vreme plecat din țară și trăind o viață mai mult decât aventuroasă, autorul lucrării memorialistice „*Amintiri din pribegie*”, ale cărei câteva capitole sunt comentate de Ion N. Oprea, cu admirație pentru

cel ce a cunoscut existența de emigrant politic, de consilier în Africa, dar și cel revenit în țară, șocat de realitățile românești, de politica noii guvernări postrevoluționare.

Ultimul capitol, „*Sfichiul zilei, filosofie, alte cărți de succes*”, cuprinde 37 de articole în care autorul face portretul moral și spiritual al unor personalități marcante din cele mai diverse domenii (traducătoarea Antoaneta Ralian, jurnalistul Ion Mocioi, pictorul Nicu Enea), recenzii, cronici și eseuri critice cuprinzând notele de lectură ale unui cititor pasionat. Remarcabil este eseul dedicat protagoniștilor „cele mai frumoase povești de iubire a literaturii române”, Mihai Eminescu și Veronica Micle, de către scriitoarea româno-canadiană, originară din Țigănești Teleormanului, la care autorul subscrie din toată inima.

Valoarea inestimabilă a întreprinderii lui Ion N. Oprea, și în acest volum, ca și în cele de până acum, este evidentă, deoarece „reprezintă o carte admirabilă, pe deplin asumată” a unui om preocupat de a cuprinde în paginile ei aspecte ale vieții, ale culturii, ale literaturii, cu scopul de a rămâne în patrimoniul național și, mai ales, „întru tratarea sufletului românesc îmbolnăvit de neadevăr și falsitate” (Gheorghe A. Stroia).

Ca o continuitate și, în același timp, o completare a acestei valoroase lucrări, Ion N. Oprea publică în acest an (2018) „*Istории, comentarii, miscelanea, Vol. 1*” (Editura „Armonii culturale, Adjud”), o antologie de texte, articole, studii referitoare la cele mai neașteptate domenii, atât ale autorului însuși, cât și ale colaboratorilor, membri ai *Cenaclului la distanță*, proiect inedit și, totodată, temerar, reunind un număr impresionant de creatori din țară și din diaspora, creat de prolificul jurnalist și scriitor care, deși octogenar, se caracterizează printr-o vivacitate, sagacitate și, mai ales, tenacitate în realizarea ideilor sale, de altfel remarcabile, demne de urmat de către toți condeierii. Antologatorul își face publică, de la început, intenția de a realiza „un fel de mozaic”, ca „un fel de unitate Agerpres care adună, comentează și răspândește informația”, cu scopul vădit de a ajuta pe cititor „să discearnă adevărul de minciună”.

Tematica eseurilor din volum este, ca de obicei, de o diversitate impresionantă, aici găsim și locul informații inedite din istoria poporului nostru, de la epopeea Cloștii cu Pui de Aur, tezaurul de la Pietroasele jecmănit și încă nerepatriat pe deplin de Moscova unde se află din anul 1917, la semnificația Sarmisegetuzei pentru români, ale cărei vestigii subterane nu au fost „scoase la lumină” în totalitate, dar care riscă să devină „amintiri”, ba chiar să fie distruse prin indiferența crasă a guvernanților.

Tudor Vladimirescu și Alexandru Ioan Cuza, două marcante personalități ale istoriei românești din secolul al XIX-lea, constituie subiectul altor eseuri din care aflăm despre lupta lor în vederea obținerii independenței țării, a realizării statului național unitar român, vis de secole împlinit prin Unirea de la 1859 și finalizat prin Marea Unire din 1918, la a cărei înfăptuire a contribuit (și) Constantin Banu, scriitor, profesor, politician, despre care se reproduc amintiri ale unuia dintre urmașii săi.

O pagină din istoria poporului nostru o reprezintă articolul referitor la „un document german din nov. 1940”, din care reies „planurile Germaniei naziste pentru România, după ce ar fi câștigat războiul”, un program de exploatare a

resurselor naturale, cu deosebire agricole, folosind mâna de lucru autohtonă după „model colonial”.

Istoria recentă este reprezentată de Revoluția din decembrie 1989 văzută în cărți și articole din mass-media străină, care divulgă o „manipulare fără precedent” prin minciunile lansate cu privire la aceste evenimente, în fond „o intoxicare, fără precedent, în care s-a lăsat prinsă media occidentală”, începută, de altfel, cu mult mai devreme, prin exagerarea sau chiar mistificarea unor informații privind viața românilor în regimul comunist. Mass-media românească însăși se integrează corului occidental prezentând cele mai elucubrante informații despre evoluția evenimentelor din decembrie 1989, dezmințite, ulterior, prin publicarea datelor reale asupra numărului de victime, a inexistenței „teroriștilor”. Totuși, cei ce s-au jertfit în revoluție (peste 1000 de oameni), merită să se bucure de „apreciere și recunoștință”, pentru că au avut curajul să înfrunte regimul dictatorial, să-și asume riscul de a lupta pentru dărâmarea lui și instaurarea democrației”.

Limba română este prezentă în studiul „*Graiurile românești din perspectivă istorică (controverse și realități)*” semnat de dr. Valeriu Lupu, care face o analiză obiectivă a locului limbii noastre în marea familie a celor europene, formarea și evoluția ei până astăzi. Autorul emite o surprinzătoare teorie contrară celei a romanizării, potrivit căreia „zona de plecare a civilizației europene ar fi fost partea orientală a Europei, cu precădere zona carpatică și danubiano-pontică, populată de daco-geți și traco-iliri, a căror limbă comună ar fi precedat latina”. Chiar etruscii care au fondat Roma au plecat din Carpații Apuseni, limba folosită de ei aflându-se la temelia celei latine. În sprijinul afirmațiilor se aduc puncte de vedere ale unor lingviști încă din prima jumătate a secolului al XVII-lea.

Din domeniul literaturii, unul dintre articole se referă la „*Misteriosul deces al scriitorului mason Sadoveanu. Un subiect interzis de aproape 50 de ani*”. Urmărind evoluția și activitatea de mason a scriitorului, Ion N. Oprea prezintă cele două ipoteze privind moartea acestuia, prima menționând rana la cap produsă de o piatră învelită într-o hârtie cu însemnele masonice, a doua referindu-se la stopul cardiac produs de o substanță afrodisiacă îngurgitată de vârstnicul cu un mare apetit sexual, ambele într-un compartiment de tren. Sunt ipoteze care conduc spre implicarea masonilor în dispariția scriitorului, dar care nu limpezesc taina morții sale, ca de altfel și a altora din literatura română.

Desigur că ar fi multe de spus despre conținutul atât de divers al acestui volum, dar cert este că el reprezintă, încă o dată, semnul unui interes al autorului pentru o plajă extrem de largă de subiecte din la fel de variata gamă a domeniilor care l-au preocupat întreaga viață pe octogenarul enciclopedist, cel numit, pe bună dreptate, „patriarh al scrisului” ori „alergător de cursă lungă pe meridianele interesului general”, conform inspiratului titlu al volumului consacrat de Gheorghe Clapa în anul 2015.

Din punctul meu de vedere, Ion N. Oprea, prin enciclopedismul preocupărilor și, implicit, al scrierilor sale, este un promotor al cunoașterii, al interesului pentru știință, un exemplu pentru toate generațiile, mai tinere sau mai puțin tinere, căruia i se potrivesc perfect versurile lui Eminescu, poetul atât de mult iubit de el: „Tu, din tânăr precum ești,/ Tot mereu întinerești”, căci sufletul său, mereu tânăr, vibrează la tot ceea ce este nou și interesant.

ADRIAN VOICA

FRUMOSUL ÎN RUGĂ

Predestinare

Ne-am întâlnit în cosmos ... Îți mai aduci aminte ?
Erai în căutarea orbitei de cuvinte.

Efect

De-ntorci cuvintelor oglinda
Se schimbă sigur și colinda.

Comparație

Dustihul stă în pagină ca-n vază
O floare ce Frumosul celebrează.

Mersul în cerc

Uităm ca să avem ce căuta
Și când găsim, cu ce ne desfăta.

Veghe

Versul când îl iau la șlefuit,
Umbra lui Brâncuși e la zenit.

Manuscris

Printre versurile crețe
S-au pitit idei istețe.

Călătorie

În țara rimelor pătrunzi
Ca-n taina ochilor rotunzi.

Amintiri

"*Ciurucuri*", până ieri numite "*lucruri*";
Lumini secrete au, ca să te bucuri.

Viață

În dreapta dramei : multă comedie
Și-n stânga ei : șir lung la tragedie.

Artistul

Din fantezie și memorie
Făcut-am Artă și Istorie.

Polivalentă

Un ideal e o capcană
Ce poate deveni icoană.

Zaruri

Un număr de zăpadă, un altul de pământ
Și o privire ștearsă spre cel ce încă sunt.

Proporții

Atomi în universul gigantesc -
Și totuși : și atomii se iubesc .

Meserie ingrată

Oricât înveți, rămâi învățăcel,
Te recunoaște Timpul menestrel.

Scafandru poet

Găsesc cuvântul, dar mai caut încă,
Acolo unde-i apa mai adâncă.

Întâlnire cu poezia

Ce fericit sunt când te întâlnesc !
Mă cred, pentru o clipă, os domnesc.

Pasul

Nemuritor ajungi trecând prin moarte,
Făcând apoi și pasul mai departe.

La Curtea Poeziei

O metaforă, venită în baston,
Întreba de unul, *Cupidon*.

Miracol

În jungla patimilor noastre
Au înflorit trăiri albastre.

În loc de testament

O prefață la avânt
Este ultimul cuvânt.

Luminița COJOACĂ

DINAINTEA PIETREI IARNA

Ninge
Furtuni de viață nouă
Se ridică deasupra morților
Viii au treabă
Împart pâine
La pământ să nu se întoarcă
Veselia e bună de pus pe rană
Viii cumpără cruci
Să aibă ce să dea mâncare
La îngeri
Adapă ochii peste ape să nu se uite
Cum nici Dumnezeu nu s-a uitat
Când a lăsat mortu' să umble
Pe la viii săracilor
La bogați nu se duc
Să ceară mâncare
E rost de dor
Pofta de apă se face
Mâncând mâncarea aleasă
A îngerilor de zăpadă nouă
Și viețile se desfac de păcate
Cum crește numărul morților iarna

Gheorghe NICULESCU

BOUL ȘI MĂGARUL

Pe un drum cică mergea
Un bou care nu știa
Unde-i hăis și unde-i cea.
Și cum mergea el, așa,
[să zicem de-a-nboulea),
Pe-o vreme cu cer senin,
Se-ntâlni cu un asin
Și cuteaz-a-l aborda:
- Domnule, eu te-aș ruga
Să-mi spui unde este CEA !
- Cea cu coarne, cea neroadă

Care dă mereu din coadă,
Sau cea care trage-un car
Și doarme în bălegar ?
- Domnule, îmi este clar
Că pierd timpul în zadar.
Să mai discut, n-are rost
Fiindcă văd că ești un prost!
Prin urmare și-așadar,
Te dau naibii de măgar !

MORALĂ:

Nu-ți pierde timpul-n zadar
Să-nveți de la un măgar
Ceva trainic, ceva nou ...
Mai ales dacă ești bou !

Gheorghe ENĂCHESCU

ZĂPADA UNIRII

Peste câmpia de la Alba Iulia,
Clopotele bat orele-amiezii.
Peste arșița sufletelor
Cade prima învolburare a zăpezii.

Întâi Decembrie își rostuiește
Drumul său în istorie.
Se-ntinde albul zăpezii,
Albul victoriei.

Pe câmpie acum e liniște încât
Se-aude zăpada sărutând trandafirii.
Ca o poveste peste genele copiilor
Cade zăpada Unirii.

NOCTURNE

I
Înebunește blând pădurea
Și umbl-aiurea pe poteci,
Iar păsări își înecă zborul
Când vrei spre mine ca să treci.

Ne-nduplecate de-ntuneric
Cad razele de lună drept
Și-ți împletesc în plete doru-mi
De-a nu veni, fiindcă te-aștept.

O liniște muiată-n șoapte
Lipește noaptea de ferești.
Eu, așteptării tale surde,
Pentru-a dormi, îi spun povești.

II

Ziua s-a cernut pe stele,
Sar la lună cerbii sterpi,
Eu aș vrea să-mi fur povestea
Și-mpletesc frângerii din șerpi.

Noaptea-mi toarnă-n cupă dorul
Îndemnându-mă să-l sorb
Și îmi dă trei pui de barză
Pentru fratele meu orb.

Într-o liniște păgână
Vise dorm cu fața-n sus...
...Peste lume, peste mine
Plânge vântul de apus.

III

Vin fetele bătrâne-ntins la râu
Să prindă pe sub sălcii pești în poală;
În gură țin trei boabe tari de grâu
Și le înghit când greierii se scoală,

Apoi cu toate-o horă mută-ncing,
Pe cap își pun coroane de cucută,
Cu lună plină dorurile-și sting
Și-n apa moale chipul și-l sărută...

...Când, frânte de-oboseală,-ntr-un târziu,
Se-ntorc pe furișate către case,
În sat toți câinii urlă a pustiu
Și bunele le-njură somnoroase.

Nelu DUMBRAVĂ

RONDEL PARIZIAN

În tot Parisul se aprind lumini.
Răsună clopote la Notre Dame,
Pe cheiul Senei trece o madam
Și ne privim în ochi ca doi străini.

Orașul este plin de libertini
Și totul e un fel de amalgam.
În tot Parisul se aprind lumini,
Răsună clopote la Notre Dame.

În Place Pigale fac tumbe arlechini,
La Moulin Rouge sosește Unchiul Sam,
Spectacole se țin pe macadam,
Montmartre este plin de cabotini.
În tot Parisul se aprind lumini.

RONDELUL ULTIMEI FRUNZE

A rămas toamna-ntr-o frunză
Pe o creangă atârnată.
Toamna, ce putea, odată,
Între mere să se-ascunză.

O năframă sau o pânză
De-o bunicuță brodată.
A rămas toamna-ntr-o frunză
Pe o creangă atârnată.

Nu mai știe să răspunză,
Nu mai este exaltată,
E ca ceapa degerată.
Nu mai este gloaba mânăză...
A rămas toamna-ntr-o frunză.

PETRUȘ ANDREI

CREANGA PRIN EUROPA DE VEST (II)

Europa

*Mă simt român și în același timp european.
(Adrian Marino)*

Europa-ncape într-o frază
Și-n inimi poate să încapă
Ori, de nu, într-un pahar cu apă,
Ca oglinda să răsfrângă-o rază.

Europa nu-i atât de mare,
Poate încăpea într-o valiză,
Fără pașaport și fără viză,
Să o iei de mână la plimbare.

Europa nu e nici fudulă,
Te primește chiar de porți opincă
Ori de-i cânti din drâmbă sau tilincă,
Zbori în ea precum o libelulă.

Doar atâta Europa-ți cere –
Și nu-ți ia, în schimb, un rând de piele –
Să n-ascuți grețoașele manele
Și să ai... un cod de maniere.

Și cum vă spuneam, după „O noapte furtunoasă” petrecută în Ungaria, lângă Budapesta (la „Attila Guesthouse”), trecem, ca vântul și ca gândul pe autostrăzile din Austria și Germania (despre care am scris în prima parte), Sînziana, medic stomatolog și, de data asta șofer european, sărind ca o vrăbiuță, de pe o bandă pe alta, când cu 160Km/h, când cu 180 și ajungem la Ulm, ca a doua zi să mergem la „Legoland”, un fel de „Disneyland”. De fapt toate drumurile duc aici. Lumea de pe lume! Cu de toate. Bucuria copiilor!

La nemți până și cozile sunt ordonate, nu înghesuială, nu îmbrânceli, nu înjurături, nu șmecheri care să o ia-nainte; zâmbete, politețuri, amabilități, civilizație; iar pe la magazinele de îmbrăcăminte și de dulciuri, câte o româncă. Și aici, ca peste tot în Europa. O fi bine? O fi rău? Domnul știe! Dar ni se golește țara și, din păcate, nu sunt semne că aceia plecați, cu milioanele, ar avea de gând să se mai întoarcă. O fi bine? O fi rău? Domnul știe!

E dificil....

E dificil să-ți scrii zilnic jurnalul
Și asta dintr-o mie de motive,
Treci prin atâtea clipe emotive
Că simți cum mi te ia îndată valul.

Pe unele le crezi că-s primitive,
Pe altele le vezi că prea sar calul
Și-asupra ta se prăbușește malul
Iar gândurile-acestea sunt nocive,

Dar versurile seara se adună
Când zdrăngănesc a lirei mele strună
Și scriu numai așa, ca să se știe.

Abia când se va termina caietul
Își va vedea cu ochii lui poetul
Jurnalul liric de călătorie.

Hotel Sonnenkeler, Ulm – Germania
17 iunie 2018

Din Germania intrăm în Franța fără să ne dăm seama: n-am avut timp să vedem granița. Ne sar în ochi câmpii nesfârșite, bine lucrate, fără haturi, fără pungi de plastic mânate de vânt. Fără peturi. Altă lume! N-avem vreme s-o vedem pe-ndelete că ne grăbim: ne-așteaptă Parisul.

Păcat...

Păcat că sunt dorințe ne-mplinite
Că ele se transformă în regrete,
Nici când să nu poți trece de-un perete
Ca-n pieptul unei fete nenuntite.

Dar ele izbucnesc, ca un erete,
La fel de viu pe cât au fost oprite,
Precum sunt avalanșele pornite
Punând pe munți dezastrului pecete.

Pe când noi toți trăiam ca-ntr-o-nchisoare,
Aveam câte-o dorință arzătoare,
De pildă, ca să văd și eu Parisul.

Și iată că, ajuns la senectute,
Dintre dorințele cândva avute,
Copiii mei îmi împliniră visul.*

* Sînziana, Șerban, Cosmin, Loredana, Smaranda, Armand și Mugur

Ulm - Germania

TEODOR OANĂ

REFERAT

Întocmit azi, 13 mai 2018, acasă la numitul Gheorghe Vasile din comuna Măgura, satul Groși, care a făcut cerere înaintată primarului comunei pentru a beneficia de ajutor social.

Deplasându-mă la locuința numitului mai sus am constatat că Gheorghe Vasile este văduv în etate de 79 de ani, murindu-i nevasta anul trecut.

Petentul a depus la primărie cerere cu argumente pentru acordarea ajutorului social.

Având în vedere vârsta înaintată și afecțiunile de boală de care suferă Gheorghe Vasile, confirmate de adeverință medicală emisă de medicul de familie, din care rezultă că nu poate presta cinci zile de muncă la solicitarea primarului în interes local, am procedat la inventarierea bunurilor mobile și imobile prevăzute în legislația în vigoare care dau dreptul la acordarea de ajutor social, sau care exclud acest lucru.

Astfel, la categoria „bunuri care nu sunt considerate de strictă necesitate”, dar care motivează neobținerea de ajutor social, am reținut la „obiecte ornamentale din metale prețioase” următoarele:

a) existența unui samovar confecționat din metal de culoarea argintului. Samovarul a fost primit ca dar la nuntă de la nașul de cununie Petre Ghițov, basarabean. Până la a certifica dacă samovarul nu e lucrat din argint, înregistrăm obiectul în categoria menționată.

b) în aceeași categorie am inclus și un ceas de buzunar cu capace de aur sau care imită aurul. Și în cazul acestuia petentul trebuie să facă dovada cu expertiză că ceasul nu are capace de aur.

c) am înregistrat și icoana Sfântului Nicolae, ale cărui odăjdii sunt confecționate cu certitudine din argint. Sfântului nu i se vede decât capul. Gheorghe Vasile a declarat că icoana nu-i aduce niciun fel de venit, dar ea se încadrează la categoria de obiecte de preț care nu sunt de strictă necesitate. El spune

că nu poate înstrăina singura icoană din casă.

Am mai înregistrat și războiul de țesut, aflat în stare de funcționare. Gheorghe Vasile declară că la el a lucrat nevasta până să moară și nu l-a mai strâns. Obiectul este însă la fața locului și ar putea fi valorificat.

Verificând gospodăria lui Gheorghe Vasile am constatat următoarele:

a) Numitul a vândut cu doi ani în urmă 35 de ari de vie, dar păstrează în pivniță două butoaie de câte 40 de vedre fiecare, care nu-i mai fac trebuință și care ar putea fi valorificate.

b) numitul deține 10 păsări outoare, din care 4 clocesc 75 de ouă. Cum norma prevede că solicitantul poate crește până la 15 păsări ca să beneficieze de ajutor social, rezultă că norma va fi depășită după ce vor ieși puii din găoace.

c) o situație asemănătoare am înregistrat la „porcine”, în sensul că numitul are un porc și o scroafă gestantă, care trebuie să fete peste câteva zile. Actul normativ prevede că petiționarul nu poate crește mai mult de 2 porcine ca să primească ajutor social. Numitul spune că nu poate valorifica acum porcul deoarece nu e vremea Ignatului.

Din constatările noastre rezultă că Gheorghe Vasile are un băiat de 46 de ani, plecat de curând în Italia în căutare de lucru. Nora lui, Verginica Vasile, de profesie asistentă medicală, nu lucrează pentru că s-a desființat spitalul din comună cu mai mulți ani în urmă.

Având în vedere cele menționate mai sus, apreciem că Gheorghe Vasile nu îndeplinește condițiile prevăzute de lege pentru acordare de ajutor social solicitat prin cerere.

Referent la Primăria comunei Măgura,
Puiu Gămălie

Vineri, 9 noiembrie 2018, poetul Simion Bogdănescu a primit Premiul „Cartea Reprezentanței” a U.S.R., Filiala Iași, pentru volumul de poeme Corb alb și grîușor stafie, apărut în 2017 la Cronedit Iași.

ELENA POPOIU

SIMION BOGDĂNESCU: PRAF LA STATUIE (II). AFORISMUL SAU CÂND EFEMERITATEA ÎNCEARCĂ SĂ DEVINĂ ETERNITATE...

Ne-am lăsat prinși în mrejele noului volum de aforisme al scriitorului Simion Bogdănescu, reînnoind plăcerea citirii/recitirii, văzând altfel ce-am citit altcândva, comparându-ne impresiile cu ale altor cititori, adoptându-le ori contrazicându-le, și întorcându-se mereu la text.

În minte cu mallarmeana obsesie a sterilității paginii albe, ne-au căzut firesc privirile pe un gând bogdănescian marcat de aceeași apăsare: „Cel mai întins pustiu de pe pământ nu-i Sahara, ci Pustiul Hârtiei“. Având, așadar, sub ochi „Praf la statuie (II)“, apărut la exact 15 ani distanță de „Praf la statuie“ (2003) și conținând, practic, același număr de aforisme (466, față de 464), le-am revăzut pe cele de-atunci, le-am citit pe cele de-acum, regăsindu-l pe poetul cugetător ce-și adună și alege cu mare grijă gândurile, înainte de-a le preface în rânduri așezate la locul cuvenit.

Știam că lui Simion Bogdănescu îi stă aproape genul aforistic, pe care-l numește, în cuvântul înainte la primul volum, „un lux al gândirii“ definindu-l metaforic: „un copil bătrân, care înseamnă pe marginile cărților un ochi de urs dispărut prin păduri ori înlemnit prin rădăcini...“ („Justificare“, p. 10). Contemplativ încă de copil, își descrie aplecarea spre *rămânerea pe gânduri*, devenită cu timpul *retragere în odăile sinelui și ferecare în reculegere*, din care și-a construit un program al minții: „Să fiu înțelept, să devin un mag al cuvintelor...“ Vine acum cu noi propuneri de a circumscrie genul și vede în aforisme „poeme maxime sau poezii-maximă“, care „nu explică (logică), ci implică (metafizică)“ (299).

Am străbătut aceste „poeme maxime“ și am aflat că... nu ne va fi lesne să aflăm ce fir l-a condus pe autor în succesiunea și așezarea în pagină a cugetărilor sale. Am încercat, *faute de mieux*, bătătorita cale didactică pentru depistarea motivelor deopotrivă filosofice și lirice ce l-au însoțit, „l-au ros cu anii“, cum însuși spune poetul înrobit cuvintelor și reflecției. Înainte de a le da nume, să observăm, ca personalizându-l, libertatea alegerii formei. Aforismul „clasic“ este expresia unui gând definitiv, a unei concluzii ori sentințe, exprimată în proză și având ca semn de încheiere... punctul. În vreme ce Simion Bogdănescu lasă curs gândului să

se exprime și în versuri, adoptă predilect tonalități exclamative sau interogative, nu pune capăt reflecției – de aceea recurge la punctele de suspensie ce-l lasă liber pe cititor s-o ducă mai departe...

Am îndrăzni să propunem o tematizare a aforismelor, cu titluri care să le justifice, cel dintâi propus conținând cuvântul cheie al volumului. După care, am alege gândurile care să le îmbrace. Bunăoară:

Praf vs. Statuie:

• Statuia? – Nisip idealizat. (319)

• Cum de s-a impus în lume, după atâtea civilizații, statuia ca un simbol al nemuririi, al celebrității, al victoriei, al binelui și al frumosului, al eroismului, când, în fapt și de fapt, nu-i decât praful încheșat?... (17)

Între firul de praf deșertic și colbul stelar:

• Firul de praf nu este numai zadarnic, steril, ci și ultima temelie a tuturor statuiilor din lume. (152)

• Nimeni nu poate măcar bănuși (nicicum ști) care sunt firele de praf de pe pământ sau din Univers ce se vor condensa într-o statuie. (41)

• Praful cosmic, acel colb stelar inițial, nu avea cum să înțeleagă bizareria că va fi transformat în viață gânditoare. (380)

Privind spre galaxii:

• O întreagă vânătoare de pulbere după care mai alunecă întunecat sunetul cornului. Aceasta-i Calea Lactee! Mai departe eminescian...(124)

• Se petrec atâtea explozii incomensurabile în spațiul cosmic și totuși cerul întreg, pentru noi, înoată într-o tăcere absolută înfiorătoare (pascaliană!) (31)

• Galaxie = colbul nimicului la scară cosmică! (115)

De(spre) dragoste/de femeie:

• Aș vrea să-mi fugă mercurul din oglinzi de frumusețea ta și să nu te mai reflecteze...(89)

• Femeia este cea mai apropiată

depărtare din câte se cunosc...(173)

• Femeie de nisip creol,/unde te-a dus acel Eol/cu pășăretul mării stol?(82)

De(spre) Limba română/de Eminescu:

• Gândesc, visez în limba română. Însă cel mai frumos e să dormi în limba română și asta se întâmplă numai în leagăn și-n poezia eminesciană.(385)

Despre Poet și Poezie:

• Poezii umblă desculți pe tăcerea zorilor...(144)

• Scrierea poetică a fost de la început regală! Calea tragică a lui Ghilgameș, regele Urukului! (317)

• Se duc luminile-n pustie/și unde s-or culca nici mie/nu îmi vor lăcrima-n tipsie/un lăntșor de stropi ce-nvie/pleoapa tăcerii poezie. (313)

Despre fascinația frumuseții:

• Toate tainele faraonilor, toate misterele regilor, toate ezoterismele sacerdoților, toate rugăciunile călugărilor, asceților nu valorează cât un strop de rouă pe o floare nouă dimineața, în colțul grădinii.(305)

De ce-a scris/de ce-ar mai scrie (aforisme):

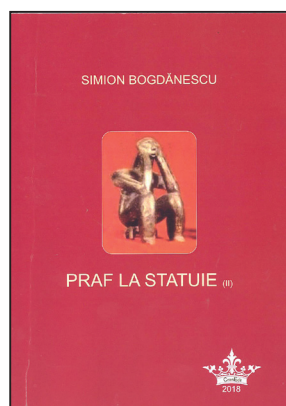
• Nu am pretenția că toate aceste gânduri sunt pe placul unora sau altora. Eu le-am în-scris pentru propria plăcere de-a gândi...(463)

• Mă încredințez altor genuri. *Nu voi mai scrie aforisme* (s.n.) Totuși era o mare mângâiere să-mi concentrez gândurile și să le ofer altora, poate, poate îmi vor da dreptate în particular sau nu.(462)

Transpusă în reflecții și interogații al căror răspuns e, cel mult, probabil, am regăsit, cu mare satisfacție intelectuală și delectare de cititor cu vechime, în „Praf la statuie II“, mărturia lirică a unui gânditor. La întrebarea filosofului: „De ce am pus nisip în clepsidră ca să măsurăm Timpul?“ Răspunde poetul: „Probabil ca să dăm sugestia unei parcurgeri fără capăt în strămărginita pustie...“(99)

Amândoi, filosoful și poetul, poartă aici numele de Simion Bogdănescu.

Care, știm sigur, va mai scrie aforisme.

VASILE CÂRCOTĂ

TOPONIME DIN INTRAVILANUL BÂRLADULUI

Toponimele, numele de locuri, după aria pe care o desemnează, sunt de trei categorii: majore când se referă la arii foarte întinse sau la fluvii, râuri și văi majore, medii și minore. Cele din urmă, în cazul centrelor urbane, se referă la străzi, parcuri, scuaruri sau alte spații reduse. În cazul urbei noastre, cele medii se referă la câteva nume de dealuri, de văi ale apelor curgătoare afluențe râului Bârlad și de cartiere de locuințe.

Dintre formele de relief din aria urbană, sunt de interes: Dealul Morilor, Colina Spânzuraților, Dealul Țugueta, Dealul Mare și Dealul Crâng.

Dealul Morilor. Este situat în sud-vestul orașului și geomorfologic este o parte a terasei de 25-30 m. altitudine relativă. În trecutul îndepărtat, aici erau amplasate morile de vânt și cele cu tracțiune cabalină. În același timp, pe râul Bârlad, în amonte de oraș, era o moară de apă (sec. XVII). De asemenea, era una pe pâraul Trestiana. Toate și-au încetat activitatea când au apărut "cele de foc" cu combustie petrolieră. Pe această unitate de relief s-a dezvoltat cartierul de locuințe "Complexul Școlar", denumirea inițială a impozantului Liceu "Mihai Eminescu".

Colina Spânzuraților. Este situată între străzile: Republicii la est, Dragoș Vodă la vest, Sfinții Voievozi la sud și Ștefan Procopiu la nord. Aici erau, în evul mediu, executați răufăcătorii prin spânzurare. Ultimul asemenea act s-a produs în februarie 1712. Pe această colină s-a construit Biserica Sfinții Voievozi Mihail și Gavriil. (În secolul al XVIII-lea, una de lemn și în secolul următor cea de cărămidă cu fundație de piatră.)

Dealul Țugueta. Reprezintă ultimul segment al interfluviului dintre valea râului Bârlad și pâraul Valea Seacă (Periana). Denumirea este dintre cele de categoria impresie deși, în parte, este un fragment al terasei medii a râului, cu pante coluviale. După anul 1950 a devenit sediul cartierului care i-a preluat numele.

Dealul Mare. Face parte din Dealurile Fălciului și mărginește spre est intravilanul. Mai mult, pe coasta sa vestică sunt situate Spitalul Veterinar și Direcția Județeană pentru Protecția Alimentelor de Origine Animală. În preajma localității, altitudinea maximă este de 259 m. Ceva mai la est, la sud de Mănăstirea Grăjdieni, dealul Ursoaia are valoarea de 323 m. altitudine absolută.

Dealul Crâng. Mărginește spre vest intravilanul. Aici se află Stația Meteorologică a orașului la o altitudine de 172 m. Face parte din Colinele Tutovei. Crângul este o pădure tânără. De regulă populația o exploatează înainte de deplina maturitate, lemnele fiind folosite la împletit garduri și chiar la construcții de case. Acest nume s-a dat unui cartier nou de locuințe din partea vestică a urbei.

Valea Seacă mai este cunoscută și cu alte două nume : Periana și Cacaina. Își are obârșia în apropierea satului Perieni Are debite fluctuante, vara adesea, seacă. În 20 iunie 1932, în urma unei ploi torențiale în bazinul său, a adus un asemenea debit încât râul Bârlad care avea traseul pe sub Podul Pescăriei, nu l-a putut prelua. S-au inundat 75 de străzi, s-au distrus

426 case și s-au avariat alte 827. Impresionat de o asemenea calamitate, șeful statului, Regele Carol al II-lea, s-a deplasat împreună cu o seamă de specialiști la Bârlad. Atunci s-a hotărât introducerea în aria intravilană a terasei râului de 25-30m altitudine relativă și scoaterea râului din oraș. În anul 1934, râul a început să curgă pe noua albie, folosită și în prezent.

Sohodău. Este pâraul cu scurgere intermitentă, cu albia la nord de Întreprinderea de Rulmenți. Numele este de proveniență slavă: suho = uscat, sec, și dolina = vale.

Valea Tarinei – în dialectul local Țărnii. Indică faptul că de acolo începea moșia târgului în care se practicau lucrări de cultură a plantelor. Curgerea are caracter intermitent. Este situată la sud de Liceul "M. Eminescu"

Cartierul Cotu Negru este situat în partea de nord-vest a intravilanului. Numele și-l trage de la vechiul codru braniște, mult mai mare decât suprafața sa. Braniștea era o pădure strategică în care, în mod obișnuit, populația nu avea acces. Nu se exploata, nu se permitea pășunatul și nici culesul fructelor. Pentru a se păstra asemenea condiții, pădurea era păzită de armași, oameni înarmați de către domnie. Era folosită în scopuri militare și numai la restricții din cauza hoardelor s năvălitoare în oraș, se puteau retrage localnicii.

Cartierul Munteni. Își trage numele de la o populație ajunsă în zonă din aria montană. Valea Tutovei cu orientare vest-est, era folosită de ciobanii din aria montană în practicarea transumanței. Satul Pogana, era un reper orientativ. Numele lui vine de la latinescul *paganus*, care poate fi socotit ca sat prin excelență dar și cu populație necredincioasă- păgână. Lunca râului Bârlad oferea condiții optime pentru iernatul turmelor. La sud de oraș, satul actual Bădeana a purtat multă vreme numele de Balta Oii. Actuala stradă V. Pârvan, până după al Doilea Război Mondial avea numele de strada Mocănească. Până în anul 1950, primăvara până la Florii, tinerii din cartierele Cotu Negru și Munteni se luptau cu prăștiile pentru pășunatul imasului de la nord de Grădina Publică.

Cartierul Podeni. Este situat la est de Podul Pescăriei. Ca și cartierul Munteni, s-a integrat în aria urbană, cu numele de mahala, în secolul al XVII-lea. Deși este situat pe un grind de luncă, este străbătut de mai multe canale deschise, foste albiei părăsite ale râului Bârlad. Prezența mai multor poduri și podețe, ca și sarcina dată de conducerea urbei de a întreține Podul Pescăriei, credem că i-a consacrat numele. Până în anul 1934, când se dă în folosință Palatul Comunal ca sediu al Primăriei, instituția era în apropiere de podul evocat, la marginea vestică a cartierului.

Toponimele minore din intravilan le întâlnim mai ales ca nume de străzi, capabile să ne ducă cu gândul la fapte istorice, activități economice și unele particularități urbanistice. A apărut în ultimii ani o carte evocatoare despre oraș a unui evreu stabilit în Israel, intitulată "Strâmba". I s-a spus apoi strada Fagului, astăzi dispărută. De fapt asemenea toponime sunt cele mai afectate de dispariție prin înlocuirea numerelor inițiale. În "Documente Bârlădene", I. Antonovici pomenește de străzi pe care nu le putem identifica, în alte denumiri: Ulița Bogasăiarilor, Drumul Velniței, Ulița Săpunarilor etc. Pe

alte le mai putem regăsi chiar dacă și-au schimbat numele: strada Cojocăreasca, strada Cereale, strada Ferăstraie ș.a. Balta Regiei este situată în preajma fostei Întreprinderi de Prelucrarea Tutunului care și-a încetat activitatea, dar a rămas în conștiința publică cu numele de Regie. Strada Cojocăreasca, a breslei manufacturării cojoacelor și altor produse din piei de ovine, corespunde actualei străzi Mihail Sadoveanu. Cea a Cerealelor era în preajma gării C.F.R., unde angroșiștii depozitau respectivele produse ca apoi să le livreze în porturi. A Ferăstraiei indica prezența gaterelor care prelucrau buștenii din pădurile din zonă ca și pe cei aduși pe calea ferată de la munte, pentru a obține scânduri, câpriori, grinzi, toate folosite de populația locală și din sate la construcția caselor. Strada era la nordul stației CFR. A mai rămas cu numele vechi Strada Vărariei și indică zona depozitelor de var- piatra de var (var calcinat) și pasta de var (var stins). Asemenea depozite au dispărut. Strada Islaz din Cartierul Deal – cu numele inițial Cartierul Regele Carol al II-lea, indică marginea de atunci a urbei în această parte.

Sunt și alte toponime pe care le putem localiza dar nu mai au suportul cognitiv care le-au generat. Iată câteva exemple: Strada Aurită – azi Mihail Kogălniceanu, Gura Leului la intersecția străzii Lirei cu B-dul Primăverii – o fosta cișmea, Bordeiu Verde, în zona mall-ului Profi din sudul orașului ș.a. Strada Poșta Veche din cartierul Gara CFR, indică locul unde poștalioanele schimbau caii. Strada Cetatea de Pământ amintește de existența acestei construcții ștefaniene, în sudul orașului. Strada Palermo, care trece din Strada Tecuciului spre satul Trestiana, amintește de un grup de muncitori italieni găzduiți în sat și care au lucrat la construcția căii ferate ce a legat orașul Bârlad de Tecuci. În anul 1872, s-a dat în exploatare această cale. Satul Trestiana a purtat în trecut, numele de Palerma și apoi, Stroe S. Belloescu. Acesta din urmă l-a purtat din anul 1929 până în 1964.

Din toponimia majoră, un interes acut îl reprezintă explicarea numelui Bârlad – vale, râu și urbe. Sunt multe și vechi încercări dar încă nefinalizate concludent !

VIOREL RIMBOI

PE URMELE MARELUI GEOGRAF ȘI PATRIOT ROMÂN, SIMION MEHEDINȚI, LA 150 DE ANI DE LA NAȘTEREA SA

*Pământul unei țări și amintirea celor ce s-au coborât în
țărâna mormintelor cârmuiesc traiul fiecărui neam, după cum
albia unui râu îndreptează necurmat curgerea apelor lui.*

Simion Mehedinți

Fiecare știință își are fondatorii ei, personalități proeminente care au pus bazele unor școli, au intuit concepte definitorii și au trasat perspectivele dezvoltării unor științe, din imensa sferă a cunoașterii. Geografia românească îl are ca magistru pe Simion Mehedinți, exponent desăvârșit pe drumul sinuos al cristalizării științelor moderne, personalitate recunoscută și în cultura românească, care a trăit într-o epocă cu profunde schimbări politice și intense frământări sociale, care a lucrat cu sârguință la crearea României de astăzi.

Născut la 16 octombrie 1868, pe Valea Șușitei, la Soveja, într-un sat de mocani, unde era mezinul unei familii greu încercate (7 dintre cei 11 frați ai săi fiind răpuși de vărsat), Simion Mehedinți a trăit până în anul 1962 traversând ca un vector cei mai frământați ani ai închegării României. S-a impus pe cele mai înalte culmi ale științei și culturii românești, într-o perioadă în care se făurea însăși patria sa, la temelia căreia a lucrat, neobosit, până în ultima clipă.

Ca student la Școala Normală Superioară și la Universitatea din București, a fost ușor remarcat de două personalități recunoscute ale acelor timpuri, Alexandru Odobescu și Titu Maiorescu, continuatori ai mișcării pașoptiste. Aceștia i-au insuflat ideea de țară, națiune, autodeterminare și i-au îndrumat pașii la studii în Franța și Germania, unde avea să se formeze ca geograf. În anul 1892, înaintea plecării sale la studii cu o bursă a Societății de Geografie din România, tânărul

licențiat în litere studiasse din plin filozofia, istoria, literatura, limbile clasice (greacă și latină), arheologia, dar nu geografia. Preocupat mai degrabă de istorie, nu s-ar fi gândit o clipă să-și schimbe drumul, dacă nu s-ar fi ivit acea bursă. De altfel, tocmai câștigase concursul pentru un post de profesor de istorie la Focșani, fără să fi întâlnit vreodată geografia, cum mărturisea mai târziu, ci doar „niște hărți istorice, jupuite și acelea...”.

Deși noțiunea de geografie a fost definită încă din Antichitate, în țara noastră disciplina era un fel de paria în programă, ce nu depășea clasele gimnaziale, fiind mai degrabă o înșiruire de nume proprii și de cifre care nu permiteau deschiderea spre lumea largă. „Să sară cineva de la o catedră de istorie la nulitatea geografiei ...ar fi însemnat ceea ce se cheamă la gimnastică un salt mortal”, scria în amintirile sale marele Mehedinți, frământat de perspectiva falsificării suflaștii dacă și-ar fi asumat o astfel de răspundere.

Cum s-a produs până la urmă trecerea aflăm tot din mărturisirile de mai târziu ale marelui geograf. Trei au fost faptele invocate: „îndemnul părintesc al unui dascăl cu mare libertate de gândire și de faptă dar cu mare delicatețe de simțire”, cum era văzut Alexandru Odobescu; scânteia aprinsă în gândirea sa de ideea lui Thomas Buckle, care explica fenomenele istoriei prin influențele mediului geografic și prin progresul științelor exacte; legăturile de cauzalitate dintre

fenomenele naturale și dintre acestea și desfășurarea istoriei, strălucit aplicate de către Humboldt, ce deschideau o cale nebătătorită, pentru interpretarea materialelor descriptive abundente, considerate pe atunci geografie, de exemplu descrierile de călătorie, relatările unor exploratori ș.a. (Tufescu V., 1994).

În vremea în care Mehedinți pleca la studii în străinătate, geografia cunoștea două ramuri: *geografia regională* care-și trăgea seva de la Herodot și Strabon, revitalizată odată cu Epoca marilor descoperiri geografice, și *geografia generală*, bazată pe concepții științifice (corelații și sinteze), individualizată la mijlocul secolului al XIX-lea, prin scrierile a doi mari gânditori - Alexander von Humboldt și Carl Ritter - care prin studiile lor au interpretat imensul material acumulat în epocile anterioare.

Primul popas în Franța a fost făcut la Sorbona, unde se ținea un singur curs de geografie amestecată cu istorie, pe care Mehedinți l-a considerat fără valoare științifică. Folosindu-se de recomandarea lui Al. Odobescu, merge la École Normale Supérieure, unde descoperă pe singurul mare geograf francez din acea vreme, Paul Vidal de la Blanche. Spre deosebire de cei doi filozofi care-l influențaseră pe Mehedinți, Paul Vidal de la Blanche îndemna auditoriul să analizeze cu mult discernământ influența mediului asupra omului, arătând că nu este indicat să se statornicească legi în această privință. Era ceva nou pentru tânărul geograf român, determinat să mediteze și să-și fundamenteze gândirea pe explicații cauzale.

Ideile expuse de eminentul profesor francez au creat studentului român unele intuiții, dar aflarea adevărului a constituit pentru el o continuă frământare și un intens proces de introspecție. Două întrebări erau deopotrivă supărătoare: care este obiectul propriu al geografiei spre deosebire de cel al geologiei, botanicii, zoologiei, istoriei și altor științe, de la care împrumuta material, și care ar fi locul ei în ierarhia științelor învecinate?

Și pentru că nimeni nu putea să-l ajute, la îndemnul lui Paul Vidal de la Blanche, Mehedinți merge la Berlin unde profesor era Ferdinand von Richthofen, creatorul geomorfologiei, și la Leipzig unde se afla un alt mare geograf, Friederich Ratzel, întemeietorul antropogeografiei. Cei doi geografi, de top în acele vremuri, erau continuatorii celui alt cuplu de gânditori germani, Humboldt și Ritter, considerați întemeietorii „geografiei moderne” sau a „geografiei științifice”. Ei devin promotorii noii mișcări geografice de la sfârșitul secolului al XIX-lea, ce studia teme de actualitate din teritoriile cercetate și analiza fenomene direct observate în natură, prezentate adesea chiar de exploratori. Șederea la Berlin îi aduce unele clarificări tânărului bursier român privind definirea geografiei și a scopurilor sale, în timp ce cursurile de la Leipzig ale lui Ratzel îl conving de necesitatea întăietății cartografierii fenomenului și numai după aceea de explicarea faptică prin interpretări cauzale. La Leipzig, își alege și subiectul tezei de doctorat, care trata harta ca mijloc de cercetare geografică, total diferit de subiectul propus de profesor.

Și, pentru că se apropia termenul de înapoiere în țară, Mehedinți a trebuit să-și intensifice mult munca, după ani de încordare și căutări pentru stabilirea obiectului geografiei, ceea ce l-a costat un surmenaj puternic. Doi ani de zile a trebuit să stea departe de mediul academic, întâi în Alpi și apoi la Soveja, unde a întrerupt orice ocupație intelectuală. Revenirea

pe plaiurile natale l-a ajutat însă să se întremeze și să-și pună ordine în ideile care-l frământau. Avea să reia cercetările în anul 1898 și să-și prezinte lucrarea, *Inducția cartografică*, în martie 1899.

Cu succesul raportat prin susținerea doctoratului este netezită calea învățământului geografic în țara noastră. Încă din martie 1899, Societatea de Geografie din România și apoi mentorul său, Titu Maiorescu, propun înființarea cursurilor universitare de geografie, inaugurate în anul 1900, la Universitatea din București. Simion Mehedinți a ținut primul curs în fața a numeroși profesori dar și studenți. Mulți dintre studenții care i-au audit cursurile au îmbrățișat noua disciplină, trecând de la disciplinele la care fuseseră admiși: George Vâlsan de la filozofie, Constantin Brătescu de la secția clasică, Vintilă Mihăilescu de la istorie ș.a. (Tufescu V., 1994).

Personalitate polivalentă, Simion Mehedinți începe și o implicare în viața societății, cu o preocupare pentru educarea morală a tineretului, vizibile mai ales după făurirea statului național unitar român. Dintre lucrările sale având ca tematică școala și educarea maselor, publică: *Îndărăt spre școală* (1907), *Către noua generație* (1912), *Poporul* (1913), *Oameni de la munte* (1919), *Politica de vorbe și omul de stat* (1920), precum și cea mai cunoscută lucrare *Altă creștere – școala muncii* (1919), reeditată în trei ediții. La acestea se adăugă studii publicate în revista „Convorbiri literare”,

pe care a preluat-o de la Titu Maiorescu și condus-o din 1907 până în 1923, dar și redactarea ziarului *Dumineca Poporului, foaie pentru ridicarea poporului* (1914–1933). Ideea de bază a gândirii sale pedagogice era că progresul se realizează doar prin muncă, iar civilizația unui popor se măsoară după coeficientul muncii, al producției și al populației. Educația prin muncă are menirea nu doar de a crea deprinderi și îndemnări utile, ci și de a modela caractere ferme, de a făuri personalități deosebite.

Pentru a răspunde numeroaselor provocări pe tărâm geografic, Simion Mehedinți coordonează o vreme *Buletinul Societății de Geografie din România*, deși conducea și revista *Convorbiri literare*. Primul geograf universitar arată că menirea geografiei este „de a sintetiza în mod armonios cunoștințele elevilor; de a prezenta minții ca pe un tot organic, făcând astfel pe elevi să simtă neconținut interesul reciproc care leagă un studiu de toate celelalte dimprejur”, de a lega între ele noțiunile căpătate la celelalte obiecte de învățământ, geografia ajungând astfel „o mică filozofie a lumii concrete” (*Buletinul Societății Regale de Geografie, 1901*, citat de Tufescu V., 1994). Totodată, critică dur pe diriguitorii învățământului atunci când noile programe de după război erau realizate nepotrivit. „Programa aceasta este un adevărat atentat la educația și instrucția tineretului” (*Buletinul Societății Regale de Geografie, 1923*, citat de Tufescu V., 1994).

Spre deosebire de mentorii săi Richthofen și Ratzel care, deși cutreieraseră lumea și observaseră direct locuri și oameni, nu ieșeau cu studenții nici măcar în împrejurimile orașelor în care se aflau, Mehedinți s-a preocupat de observarea directă a teritoriului, mai apropiat sau mai îndepărtat, unde se puteau vedea și intui fenomene și procese interesante pentru investigația geografică. „Marea nu există cu adevărat decât pentru cel care a trăit pe malul sau în largul ei.. Muntele, câmpia, râul – la fel: câte mări, câți munți și câte câmpii, tot

Simion Mehedinți
(1868-1962)

atâtea personalități. ...Am putea zice că geograful știe atât cât a văzut.” (S. Mehedinți, citat de Tufescu V., 1994).

La propunerea lui Spiru Haret, care definitivase programele pentru învățământul preuniversitar, se preocupă de realizarea a noi manuale, atât pentru gimnaziu cât și pentru liceu. Din 1901 începe elaborarea unei lungi serii de manuale școlare pentru toate clasele, în specialitatea sa: „România”, „Pământul”, „Geografia economică” etc.; cel din urmă din această serie: „Antropogeografia” pentru clasa a VI-a secundară, în 1937. În scurtă perioadă când a deținut funcția de ministru al Cultelor și Instrucțiunii Publice, în guvernul Marghiloman (martie – octombrie 1918), a elaborat și două legi: *Legea eforturilor școlare* și *Legea școlilor pregătitoare și a seminariilor normale*, care au sprijinit învățământul rural, prin continuarea educației la sate și în ciclul gimnazial.

Unele texte ale marelui cărturar sunt la fel de valabile și astăzi. Iată un fragment, scris în 1920 pentru a reflecta pregătirea clasei politice înaintea Primului Război Mondial: „În ajunul declarării războiului, România avea toate formele civilizației, dar fondul sufletesc corespunzător îi lipsea cu desăvârșire: parlamentari fără voință, miniștri fără conștiință, armată fără pregătire, capi de partide fără simțul răspunderii. Se înțelege, cauzele scăderii sunt mai multe, dar cea mai însemnată a fost, de bună seamă, năvălirea unor elemente prea inferioare în viața politică” (citat de Marius-Cristian Neacșu, 2018).

Preocupat de promovarea învățământului geografic în țara noastră, ilustrul învățat s-a preocupat de moștenirea ce avea s-o lase. Pe primul său asistent, Constantin Brătescu, editorul periodicului „Analele Dobrogei”, l-a convins să se mute de la Constanța la Cernăuți, pentru a activa la universitate. În anul 1904 înființează catedra de geografie de la Iași, în cadrul facultății de științe, iar în anul 1930 creează a doua catedră de geografie (geografie fizică), la Universitatea București, unde-l aduce de la Cluj pe George Vâlsan.

Într-o scrisoare adresată lui Constantin Brătescu, Mehedinți afirma: *Biblioteca am dat-o Academiei. Are localul cel mai sigur și este suprema noastră instituție de cultură. Mai e și o altă considerație. Unii specialiști străini au fost de părere să fie tradusă „Terra” într-o limbă mai răspândită. La cea din urmă întrebare am lăsat pentru dumneata broșura editorului, în care se cuprind recenziile de care este vorba. Trebuie spus că principala lucrare a lui Simion Mehedinți, „Terra, Introducere în geografie ca știință” apărută în 1930, interzisă în perioada comunistă, a fost reeditată în anul 1994, dar n-a fost niciodată tradusă într-o limbă de circulație. Cât privește biblioteca sa, n-a mai apucat să fie donată: schimbarea politică din țara noastră a făcut ca aceasta să fie aruncată în stradă și arsă.*

Simion Mehedinți este contemporan cu schimbările politice și teritoriale ale unui stat nou apărut pe harta Europei. S-a născut la nouă ani după Unirea Principatelor, într-un stat numit *România* de doar 6 ani, și care pe parcursul următorilor ani și-a câștigat independența și a devenit „rotundă ca o medalie”, cum îi plăcea geografului să spună. Totodată, savantul a fost martorul *Pactului Ribbentrop-Molotov*, care prevedea împărțirea sferelor de influență în Europa de Est, țara sa fiind obligată să cedeze URSS-ului, în 1940, Basarabia și Bucovina de Nord, ca și al *Dictatului de la Viena* (30 august 1940), prin care România pierdea aproape jumătate din Transilvania.

Sunt de remarcat inițiativele lui Mehedinți, încă din studenție, în mișcarea de autodeterminare a românilor din Transilvania, aflată în componența Imperiului Austro-Ungar și supusă politicilor revizioniste maghiare: el a elaborat,

alături de Petre P. Negulescu, un *Memoriu* studentesc (București, 1891), în cadrul „Ligii pentru unitatea culturală a românilor” și *Charta rotunda* (Paris, 1893). La acestea se adaugă un alt document, *Replică adresată junimii maghiare*, tradusă în cinci limbi (română, franceză, germană, italiană și spaniolă), multiplicată în 12.000 de exemplare și însoțită de Harta etnografică a Austro-Ungariei și a României, realizată de geograful german Heinrich Kiepert. Lucrările au pus în valoare oameni și situații care au contribuit la crearea unui anumit mediu decizional favorabil României, la Conferința de pace de la Paris (1919–1920).

Demn de subliniat este și faptul că Mehedinți a fost în relații cordiale cu geograful francez Emmanuel de Martonne, pe care l-a omagiat în cadrul unei festivități, în iunie 1921, când marele savant francez se afla în România pentru a ține cursuri la Universitatea din Cluj. Emm. de Martonne, legat definitiv de spațiul locuit de români, prin teza sa de doctorat „*Valahia: eseu de monografie geografică*”, trebuie elogiat mai ales în Anul Centenarului, întrucât a fost avocatul României la Conferința de pace de la Paris, prin care se forma România Mare. Argumentele sale, hărțile pe care le-a pus la dispoziția decidenților politici și modalitatea în care și-a susținut ideile l-au transformat într-un adevărat avocat al noilor state care se vor naște după război.

Ultimele sale lucrări apar în Analele Academiei Române în anul 1947. Dintre acestea se remarcă studiul privind *metoda geografică*, prin care ilustrul geograf consideră că un fenomen trebuie privit atât în dimensiunea sa planctară (dinamica formei în spațiu), cât și în evoluția sa istorică (dinamica în timp). Schimbarea regimului politic de după 1947 a schimbat și cursul vieții sale. Casa îi este ocupată abuziv, iar biblioteca lui cu valori de importanță națională dispăre definitiv. Pe 26 martie 1957, la un deceniu după ce-i fusese rechiziționată, reintră în propria casă din strada Dimitrie Racoviță nr.12. Locul în care scrisese *Terra*, *Școala păcii*, *Școala muncii* și începuse *Ethnos*-ul, fără prețioasa sa bibliotecă, era gol. Casa avea să fie donată Academiei Române, al cărui membru era din 1915, în prezent localul fiind sediul Institutului de Geografie din România.

Memoria marelui geograf este cinstită în ultimele decenii de către Asociația Personalului Didactic „Simion Mehedinți”, înființată încă din anul 1991, care și-a propus restituirea operei lui Simion Mehedinți, creatorul geografiei române moderne. Inițiativei Asociației i s-au alăturat Simona Mehedinți și Dinu C. Giurescu, nepoți ai marelui geograf, dar și numeroși profesori și oameni de cultură cu origini în județul Vrancea. Tematica abordată în cadrul „Zilelor Simion Mehedinți” ilustrează diversitatea domeniilor în care a lucrat savantul: geografie, etnologie, pedagogie, literatură, publicistică ș.a. Anual, în luna octombrie se editează *Buletinul Asociației „Simion Mehedinți”*, se desfășoară activități de cunoaștere a operei sale, sunt organizate sesiuni de comunicări științifice, sunt reeditate cărțile sale și alte scrieri vrâncene, au loc concursuri ș.a.

Bibliografie

Neacșu Marius-Cristian, *Simion Mehedinți și geopolitica românească*, Ed. C.D Press, București, 2018;

Tufescu Victor, *Simion Mehedinți. Viața și opera*, Ed. Enciclopedică, București, 1994;

*** *Geograful. Revistă de informare, analiză, cultură și opinie geografică*. Anul 4, 2012.

*** <http://asociatiasimionmehedinti.ro/istoric-asociatia-simion-mehedinti>

VIAȚA ACADEMIEI

- urmare din pagina 2 -

Luni, 15 octombrie 2018, scriitorul C.D.Zeletin a primit titlul de Cetățean de onoare al comunei Răchitoasa din județul Bacău, sub jurisdicția căreia se află satul Burdusaci, unde s-a născut, pe 13 aprilie 1935, Președintele de onoare al Academiei Bârlădene. Tot atunci s-a decis că, începând cu anul școlar 1919/1920, Liceul Tehnologic Răchitoasa va purta numele C.D.Zeletin. (cf. pp. 20-22)

Sâmbătă, 27 octombrie 2018, ora 11, în Sala de lectură a Bibliotecii „Stroe S. Belloescu”, scriitorul Simion Bogdănescu și-a lansat un nou volum de aforisme, „Prاف la statuie II”, apărut în aceste zile la Cronedit Iași. Organizată, în colaborare, de Bibliotecă, Academia Bârlădeană, cu sprijinul Consiliului Local și al Primăriei Bârlad, manifestarea s-a constituit într-o sărbătorire a autorului, aflat la frumoasă zi aniversară, într-un cadru special pregătit de amfitrioane – inimoasele bibliotecare, în frunte cu directoarea instituției, Cristina Vizitiu, moderatoarea activității. Au prezentat volumul și pe autor: Valeriu Stancu, poet, critic literar, directorul editurii, redactorul și autorul studiului introductiv al volumului, scriitoarea Dorina Stoica, prof. Elena Popoiu, scriitorul Petruș Andrei. A încheiat autorul, care, conform cutumei, a citit din cartea sa nou lansată.

Miercuri, 7 noiembrie 2018, în ajunul Hramului Bisericii „Sfinții Mihail și Gavril” din localitate, în satul Pogana s-a organizat, chiar în incinta lăcașului spiritual, după cuvenita slujbă, un eveniment inedit: lansarea primului număr al revistei „Potirul Poganei”,

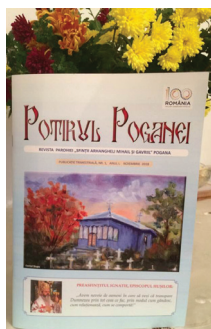

Mitrița Galben, Elena Monu și Dorina Stoica în fața mormântului Smarandei Sturdza Bârlădeanul.

Elena Monu își susține comunicarea în Biserica „Sf. Mihail și Gavril”.

redactată de doamnele Dorina Stoica și Mitrița Galben, sub coordonarea părintelui Ciprian Tacu. În calitate de colaboratoare a revistei, Elena Monu a expus, mai amplu decât în articolul publicat, istoria interesantă a familiei boierești Sturdza. Biserica satului a fost construită în anul 1812, de către Ștefan și Safta Sturdza, care ridicau, în același an, casa lor din Bârlad, astăzi secție a Muzeului „Vasile Pârvan”. De ctitoria din sat aveau să se ocupe urmașii celor doi, Alexandru și Smaranda Sturdza Bârlădeanul, socrii lui Manolache Costache Epureanu. Deloc întâmplător, lângă biserică a fost amplasată statuia reprezentând-o pe

Coperta revistei lansate pe 7 noiembrie la Pogana.

apriga logofeteasă, opera sculptorului V. Scutari – care a realizat, în anul 1908, minunata statuie a lui Neculai Roșca Codreanu din Bârlad.

Joi, 8 noiembrie 2018, Elena Monu a participat la Ziua satului Frunțișeni, fixată după hramul bisericii din localitate, Sfinții Mihail și Gavril.

Dedicată Centenarului Unirii și organizată de Primărie, Consiliul Local și Școala – purtând, din anul 2008, numele aviatorului Gheorghe Negrescu – manifestarea, desfășurată în inima satului, s-a deschis cu salutul primarului, Ioan Onel, care a subliniat însemnătatea anului aniversar, după care i-a invitat la cuvânt pe Elena Monu și Dumitru Buzatu. Elena Monu a atras auditoriul cu o succintă dar captivantă descriere a situației Bârladului în perioada dramatică octombrie 1916 – decembrie 1918.

Duminică, 18 noiembrie 2018, începând cu orele 10, în satul Alexandru Vlahuță, în organizarea Școlii gimnaziale ce-i poartă numele, a Primăriei și a Consiliului local, s-a desfășurat comemorarea scriitorului A. Vlahuță, la împlinirea a 99 se ani de la moarte. De-a lungul anilor, începând cu 2004, Academia Bârlădeană, a inițiat și organizat, împreună cu instituțiile din comună, mai multe manifestări consacrate scriitorului pe nedrept astăzi uitat la nivel național. Argumentelor știute privitoare la personalitatea și opera scriitorului, Academia Bârlădeană le adaugă, ca o datorie de onoare, faptul că A. Vlahuță i-a fost nu doar primul președinte de onoare, ci și un *spiritus rector*. Activitatea, subsumată sărbătoririi Centenarului, a inclus un emoționant spectacol de poezii și cântece patriotice, precum și dansuri populare, program susținut de un grup de 50 copii, de

la grădiniță până la ultima clasă de gimnaziu. Un sincer Bravo învățătorilor și profesorilor școlii! În intervenția sa, Elena Monu a reluat și dezvoltat datele biografice ale scriitorului,

Secvență din spectacolul folcloric al elevilor școlii A. Vlahuță.

Participanți la pomenirea patronului Școlii Alexandru Vlahuță. În imagine: directorul școlii, primarul comunei, Dănuț Cojocaru, Elena Monu, Cezar Crăescu, pr. Ciprian Aghergheloaie, Mircea Fitcal.

Elena Monu prezentând publicului informații din biografia scriitorului.

de la nașterea sa în căsuța modestă din satul Pleșești, până la plecarea lui timpurie la cele veșnuice, pe 19 noiembrie 1919. Casa natală, construită de bunicul scriitorului, Vlahutzi, aromân de la sud de Dunăre, a dispărut de multă vreme. Abia în 1969, pe locul respectiv s-a ridicat un monument. Bine îngrijit astăzi, el cuprinde bustul lui Vlahuță, realizat de sculptorița Cornelia Dimitriu. Cu începere din anul 2004, lângă

monument au loc slujbele de pomenire. În expunerea sa, Elena Monu a prezentat și locurile din Bârlad legate de copilăria, adolescența și tinerețea scriitorului. De exemplu, la parterul Casei Tuduri de pe Bdul Epureanu nr. 3, a funcționat, între anii 1868–1870, o școală de băieți, frecventată și de elevul A. Vlahuță! O altă informație, provenită de la domnul C.D.Zeletin, inedită pentru publicul prezent, privește casa din București, de pe str. Visarion nr. 10, unde s-a stins scriitorul, în noaptea de 18/19 noiembrie 1919. Vorbitorul a mai amintit și faptul că o copie foto a măștii mortuare a lui A. Vlahuță, al cărei original era din gips, probabil opera sculptorului I. Dimitriu-Bârlad (donăție făcută dlui C.D.Zeletin de către Gabriela Defour, fiica cea mai mică a poetului V. Voiculescu), se află în posesia Academiei Bârlădene. Slujba de pomenire, oficiată de Pr. Ciprian Aghergheloaie, s-a oficiat de două ori: mai întâi, lângă bustul amplasat în fața școlii, iar spre final, lângă monumentul votiv de pe locul nașterii.

Miercuri, 5 decembrie 2018, ora 14, în Sala de lectură a Bibliotecii Municipale „Stroe S. Belloescu”, sub egida Primăriei și a Consiliului Local Bârlad, în organizarea Asociației „Bună ziua, copii din România” și a gazdelor, a avut loc o lansare de carte: „Mamă, tată, creșteți-mă în iubire”, autor: Nicoleta Horduna, psiholog. Invitați: prof. Ionel Armeanu, directorul Direcției Județene de Asistență Socială și Protecția Copilului, prof. Daniela Laic, Pr. Adrian Filimon – care au făcut o cuprinzătoare și călduroasă prezentare a volumului. În cuvântul său, autoarea cărții a făcut, în dubla sa calitate de psiholog și de părinte, o emoționantă pledoarie pentru reflecție și implicare, în profesia de părinte, nu doar a specialiștilor, ci a noastră, a tuturor.

Autoarea cărții lansate, alături de două din elevele Cercului de Teatru al Clubului Elevilor, îndrumate de Eliza Artene.

Prezidiul reuniunii din 5 decembrie: Cristina Vizitiu, Nicoleta Hordună, Elena Monu, pr. Adrian Filimon, Daniela Laic, Ionel Armeanu.

Moderată de Cristina Vizitiu, directoarea Bibliotecii, manifestarea a cuprins și momente artistice susținute de grupul de copii „Floarea de colț” de la Școala „Vasile Pârvan” (prof. Mihaela Oprea) și de Cercul de teatru de la Clubul Copiilor (prof. Eliza Artene). Din partea Academiei Bârlădene, – parteneră de proiect a Asociației „Bună ziua, copii din România”, reprezentată la manifestare de Mihaela Zanoschi, director – au luat cuvântul: Elena Monu, consilier municipal, Președinta Comisiei de Cultură, și Elena Popoiu.

Joi, 6 decembrie 2018, Academia Bârlădeană, împreună cu Direcția Județeană de Asistență Socială și Protecția Copilului și Complexul de Servicii Comunitare nr. 1 Bârlad, au organizat manifestarea omagială cu genericul „Cuvine-se amintirea!”, dedicată cunoscutului boier patriot și filantrop, Neculai Roșca Codreanu (1808–1854). Programul a cuprins: la ora 11, slujba de pomenire la mormântul celui omagiat, oficiată de Pr. Damian, o coroană de flori fiind depusă din partea Primăriei și a Consiliului local Bârlad; a fost de față primarul municipiului, av. Dumitru Boroș. A urmat, începând cu ora 12, la sediul Complexului de pe Bd. Epureanu nr. 19, simpozionul

cu titlul menționat. Au susținut comunicări: Elena Monu, „Familia Roșca Codreanu de la Bârlad” – excurs genealogic și istoric; Pr. Valeriu Mirciu, „Istoricul Bisericii Sf. Ecaterina/Sf. Stelian”; Polixenia Condrea, „Istoricul fostei Școli Profesionale de fete Neculai Roșca Codreanu din 1995 până în prezent”. Ionel Armeanu, moderatorul întregii manifestări, a completat acest istoric al sistemului de protecție a copilului din Bârlad, subliniind modalitățile în care educația și instrucția se pot împlini și în afara sistemului clasic de școlarizare. Prof. Vasile Cărcotă a venit cu interesante date privitoare la instituțiile și personalitățile evocate, vorbind și în calitate de fost elev al uneia din școlile care au funcționat în această incintă: Școala Normală de băieți. O frumoasă surpriză, neanunțată în program, a reprezentat-o vernisarea portretului lui Neculai Roșca Codreanu, tablou realizat, la inițiativa directoarei instituției, Polixenia Condrea, de Constantin Mardare, pictor și profesor al Cercului de pictură din cadrul Complexului. În finalul manifestării, Elena Monu și Polixenia Condrea au lansat propunerea ca, într-o perspectivă apropiată, Complexul de Servicii Comunitare nr. 1, străjuit de impunătoarea statuie a ctitorului, să-i poarte numele.

Slujba de pomenire la mormântul lui Neculai Roșca Codreanu; Elena Monu și primarul municipiului, Dumitru Boroș, depun o coroană din partea Primăriei și a Consiliului Local Bârlad.

Admirabilul monument al lui Neculai Roșca Codreanu, realizat de V. Scutari, amplasat în fața Complexului...

Au susținut comunicări la simpozion: Polixenia Condrea (1), gazda manifestării, șefa Complexului; Elena Monu (2), președintele Academiei Bârlădene, Ionel Armeanu (2), directorul D.G.S.A.P.C., Valeriu Mirciu (3), preotul paroh al Bisericii Sf. Ecaterina/Sf. Stelian.

ROMÂNIE, ROMÂNIE

*...Că din Bihor pân'la Mare,
Din Hotin în Satu Mare,
Din Sighet în Chișinău,
Și din Dunăre-n Zalău,*

Suntem viță românească...

Ilie I. Mirea (cf. p.13) nu este autorul propriu-zis al poeziei, lui îi aparțin culegerea și aranjamentul. A ales-o din lumea învățătorimii în care trăia. Dat fiind că în vechile Școli Normale era obligatorie muzica vocală și instrumentală, mulți normaliști compuneau, iar compozițiile lor circulau printre colegi, fără ca autorii să pretindă paternitatea: erau chiar bucuroși să le fie adoptate creațiile. Poezia exprimă elanul stârnit de făurirea României Mari, noțiune predată în interbelic în toate școlile din țară, cu harta expusă de învățător la tablă. Muzica și cuvintele poeziei evocă, esențializat și potrivit vârstei copiilor, conturul României Mari și, implicit, importanța Unirii tuturor provinciilor românești.

Readucerea aminte a României Mari în anul Centenarului a cunoscut, duminică 25 noiembrie 2018, un moment sacru: emoționanta ceremonie a târnosirii magnificei Catedrale a Mântuirii Neamului, înălțată la București, făgăduință pe care românii au făcut-o în fața lui Dumnezeu încă din secolul XIX, când nu ne emancipasem de suzeranitatea otomană. Preafericitul Daniel, Patriarhul românilor, l-a avut ca invitat pe P. F. Patriarh ecumenic Bartolomeu al Constantinopolului, alături de alți mari ierarhi ortodocși ai Europei.

67. ROMÂNIE, ROMÂNIE

Versuri de * * * Aranjat de *Ilie I. Mirea*
pe Muzica de * * *

1. Ro-mâ ni-e Ro-mâ ni-e Ți-mê-ri-tă-tă-câm-pie-bști-moa-să-ca-o-floare-li-be-ră-bi-ru-i-tă-re Ți-mê-ri-tă-tă-câm-pie-bști-moa-să-ca-o-floare-li-be-ră-bi-ru-i-tă-re

2. Ardealul și Bucovina
Desrobite și-au dat mâna;
Basarabia, Banatul,
Nu le'nchid drumul Carpatul } bis

3. Că din Bihor pân'la Mare
Din Hotin în Satul Mare,
Din Sighet în Chișinău
Și din Dunăre'n Zalău } bis

4. Suntem viță românească
Și să dăm mâna frățească
Dumnezeu să ne păzească
Țara noastră românească } bis

www.academiabarladeana.ro/ e-mail: academic@academiabarladeana.ro

Academia Bârlădeană

Revistă editată de Societatea literar-culturală Academia Bârlădeană.

Anul XXIV, nr. 4(73), decembrie 2018, Bârlad, Bd. Republicii nr. 235.

Cont: RO10RNCB0260003275640001 - BCR Bârlad.

Colectivul redacțional: Serghei Coloșenco (redactor-șef), Ritta Mintiade, Bogdan Artene, Florian Pricop, Elena Popoiu, Eliza Artene, Constantin Romete.

Consultant: C. D. Zeletin.

Fotografii: Mitrița Galben, Cezar Crăescu, Barlad Online www.b-o.ro

Responsabili de număr: Elena Popoiu și Serghei Coloșenco.

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad (Tel./Fax: 0335 425302)

